

טבעון שלי

שמי דב אבנון – נולדתי ב1957 והיה לי הכבוד לגדול ולהתחנך בקרית טבעון. בית ספר רימונים תנועת הנוער העובד, חטיבת הביניים ובית ספר חקלאי כפר גלים. אמא שלי נעמי אבנון לבית חוליןעלטה לארץ ממולדובה ב1938 לקיבוץ חניתה. אבי שלי הגיע לארץ מפולין ב1947. גדלתי ברחוב יהודה הנשיא 3.

לספר על טבעון זה לספר על תקופה אחרת ואולי על עולם אחר עם אנשים אחרים. בגיל 62 אני עדין הרבה בטבעון מכון שאבא זכה להגיע לגיל 101. הבתים כבר ללא גגות אדומים ואת רוב האנשים אני לא מכיר. אני מכיר כל בית ברחוב ויודע מי התגורר שמה ועל אותם אנשים כתבתי.

אני עדין בקשר עם הרבה חברי ילדות ובפייס בוק רואים הרבה פנים מוכרות של אותם ילדי טבעון שרבים מהם אני עדין זוכר.

אני רק יכול לומר תודה להורים שלנו ולכל מי שהיה לו חלק בילדות הנפלאה שעברה עלינו ברחובות קרית טבעון של פעם

דב אבנון – יליד 1957 מתגורר בהולנד משנת 1980

פרק א

לספר על טבעון, מזכיר לי קיבוצניק שאמר "יש את הקיבוץ ויש את שאר העולם" אין מקום שני במדינת ישראל שדומה לטבעון וטבעון של פעם זהו סיפור בפני עצמו.

לכתוב זה כמו לצייר אלא במקום המכחול והצבע אנחנו נותנים למחשבות, רגשות וזכרונות להקיש באופן חופשי על המקלדת. אנחנו יכולים לנדוד מתקופות לתקופה, להזכיר דברים שהיו או אולי שרצינו שיהיו. אנחנו יכולים לקחת תמונות מהעבר ולהזכר בדברים נעימים ופחות נעימים. המסע אל העבר הוא כולו שלנו ואחרים יכולים להצטרף. התמונות בגיל 56 עדין בזכרון והפנים של רבים ומוכרים "בפייס" רק עוזרות להיזכר בימים שהיו וכבר לא יחזרו

יש את טבעון והיתה גם את קרית עמל. אחרי זה יש את שיח אבריק והשומר הידוע אלכסנדר זיית. בכלל טבעון יושבת לה היכן שהוא למעלה ומסתכלת לעבר כולם. אלרואי, קרית חרושת, שער העמקים, אלונים שדה יעקב ומרחוק כפר יהושע ורמת ישי.

אני לא אתחיל לפרט את ההסטוריה של כל אותם ישובים אבל המכנה המשותף לכולם הוא שהם הוקמו על ידי אנשים צעירים, חלוצים. נוער שעזב משפחה, בית חם ועלה לארץ ישראל ליבש ביצות, לישב, לבנות ולצערנו גם להלחם וליפול בקרב

טבעון עבורי היא זכרון לדור יוצאי השואה, עוזבי קיבוץ ויוצאי המעברות שגרו בצפונה ודרומה של הקריה. לצד כל אלו גדלתי. הגננת שלנו היתה מבוגרת ומלבד כמה מורים כולם נראו לי מבוגרים, זה היה דור שלם של ניצולי השואה ואנחנו כילדים הרבה, לא ידענו.

טבעון שלי מתחילה ב1957 אז נולדתי. אבא שלי עבר את המלחמה במחנות עבודה בסיביר והגיע לארץ ב1948 עם הוריו המבוגרים. לסבא וסבתא היו 6 בנים. 3 בנים היגרו לדרום אמריקה 2 בנים לאוסטרליה ואבי שהוא הצעיר מכולם עלה עם ההורים לישראל. מהאוניה לחיפה, מחיפה לחטיבת הנגב ומלחמת השיחרור. אבי שהיה כבר מבוגר וחבש משקפים עם עדשות בעובי של הלכניה של פעם, שוחרר מהצבא אחרי 9 חודשי שרות ונהיה לאזרח עובד צה"ל.

אמי ז"ל עלתה לארץ ב1938 דרך גרעין גורדוניה מרומניה והיתה ממקימות קיבוץ חניתה – אמי נכחה שמשה דיין נפצע בעין וזכתה להיות בחניתה בימים שעדיין לא היה ממש גבול. בזמן מבצע ליטני 1978 הייתי בלבנון בדיוק בצד השני של הגבול מול חניתה "עלמה". שסיפרתי לאמי היא מאוד התרגשה. בטבעון של פעם גרו הרבה עוזבי קיבוצים. אנשים פעילים עם כוח רצון ויוזמה שכנראה הקיבוץ היה עבורם עולם קטן. אמי היתה מנהלת בית ההבראה בחניתה. ידיד קרוב של אמי מאותם ימים היה בן עמי פכטר מג"ד חטיבת כרמלי שנפל בקרב ועל שמו נקרא מושב בן עמי שלייד נהריה. ידידים אחרים של אמי מאותם ימים בנו את ביתיהם ברחוב הבונים בקריה.

אמי היתה בת 18 שהיא נפרדה מההורים שלה ואח ואחות. לסבא היה בית חרושת לשמן במולדביה- רומניה. לימים נודע שהפועל הרומני שלו רצח את המשפחה איך שהגרמנים הגיעו ולקח להם את הרכוש. ממקורות אחרים נודע שהוא המשיך לגור באותו בית עד ליום מותו כאדם זקן. אמי בתור אישה צעירה גם שכלה בעל שיצא בתור בחור צעיר להלחם באיטליה נגד הגרמנים ונפל בקרב אבל פה לא אכנס ליותר מידי פרטים מכון שהרבה אני לא יודע. אני לא יודע מכון שכולם ידעו ורק אני לא. בעת שישבנו שבעה וכל המשפחה החלה לזרום ולספר על ימי חניתה וחולדה, נודעו לי כמה דברים שעד אז לא ידעתי. אמי היתה מורה לבישול וכלכלת בית ידועה. היא לימדה בכדורי, עפולה ונהלל. מחזורים שלמים של מבשלות בתנועה הקיבוצית למדו ממנה איך מבשלים מרק בכמויות ושעדין יהיה טעים. אמי, למרות הכל, זכתה לאריכות ימים דבר שרבים מבני משפחותיהם של חברי בטבעון אפילו לזה לא הגיעו.

טבעון שלי

אבי ואמי נפגשים ונוסעים לטבעון. רגע יותר נכון לקרית עמל הצפונית. ואני תמיד חשבתי שרחוב יהודה הנשיא, מכוון שהוא צפונית לכביש הראשי, במקור היה שייך לטבעון. לא שזה כל כך חשוב. אבל ככה חשבתי.

הפקיד בחיפה אמר בזמנו לאבי "אברהם תיסע למקום שנקרא קרית עמל" "שתרד מהאוטובוס תלך ימינה ותראה גבעה, כלומר יער ותראה שבונים שמה בתים. הבית השני הוא שלך. לך תסתכל ותיתן לנו תשובה אם אתה מסכים לגור שמה או לא. זה היה רחוב יהודה הנשיא של אז. בנו שמה כמה בתים דו משפחתיים של חדר וחצי עבור יהודים מבוססים מאנגליה שמשום מה לא הגיעו. ככה הגענו לטבעון או אולי סליחה קרית עמל הצפונית. מה זה בכלל משנה, שנה לאחר מכן היה איחוד בין שתי הקריות. נכון להיום כל אותם עמלים של אז (טוב אולי אני קצת מגזים) כבר הספיקו למכור את המגרשים שלהם ולהיות סוחרים אדמות מאושרים.

אבא שלי, בגיל 95, עדין מזכיר לי כמה הוא מצטער על זה שבזמנו הוא לא קנה את הבית שהציעו לו ברחוב זבולון. היום בנויים שמה כמה בתים. נו אי אפשר לזכות בהכל, גם בית ברחוב יהודה הנשיא וגם בריאות בגיל 95. אז בית ברחוב זבולון אין ואולי יותר טוב כמו שאמרו חכמים "מרבה נכסים מרבה דאגה"

אם אמרתי שיש את טבעון ויש את כל ארץ ישראל. אז יש את טבעון ויש את רחוב יהודה הנשיא והאזור שגדלתי. המכנה המשותף לכל הרחובות הוא שבכל מקום היו ילדים. היינו בגילאים שונים אבל כולם שיחקו ברחוב. שאני חושב על פעם עוברות לי כל מיני תמונות בראש. טבעון היתה קרית נופש. הגיעו אליה מבריאים מכל הארץ. מי יתאר לעצמו היום שבטבעון היו הרבה פנסיונים ואפילו בתי מלון. אני זוכר את זה מכוון שאמי עבדה לפעמים בתור מבשלת בפנסיון אורנים וגיל. אני זוכר את קפה פינגוין במרכז הישן ששמענו כל מיני סיפורים על אנשים שמתנשקים וניסנו לראות משהו דרך חריצי הגדר.

בטבעון של אז שיחקנו ברחוב. איפוא שהיום המצבה והספרייה היה המגרש הלבן. אני הייתי קטן מידי והורי לא נתנו לי ללכת לבד אבל אחרי שגדלתי קצת 6-7 אני זוכר את החברה שגדולים ממני ב5 שנים משחקים שמה כדור רגל. אנחנו, הדור שלי, ילידי 1957-1958 שיחקנו כדור רגל בסיבוב. לנו כבר היה מגרש יותר משוכלל. הסיבוב הוא רחבה קטנה בירידה מרחוב יהודה הנשיא והמפגש עם רחוב בורכוב. ביום שבת בצהרים הלכנו לצפות במשחקים של הפועל טבעון או ביתר טבעון, אם כמובן שומר השער היה נותן לנו להכנס ואם לא היו חורים בגדר שאפשר היה בקלות להתפלח.

בטבעון של אז היתה צרכניה שקשורה לצרכן וכמובן להסתדרות. בעולם שלי חיו אנשים שרק הצביעו למפלגת העבודה והיה להם קשר עם ההסתדרות. בבית שמעתי תמיד שהסוחרים ובעלי החנויות למיניהם רק דופקים אותנו. אז היתה צרכניה ופינה מול הבנק היה הקיוסק של "זלצר" הזקן. בתור ילד כולם נראו לי זקנים ואולי הם באמת היו מבוגרים. רובם היו יוצאי השואה ומחנות ההשמדה וכל אחד מצא לו את פרנסתו היכן שרק התאפשר. כמעט בכל פינה היה איזה קיוסק או מכולת קטנה. אני זוכר שהלכתי לקיוסק של "זלצר" עם מטבע של 25 אגורות וקבלתי הר של ממתקים.

היה גם את מוישלה מהמכולת שבפינה. התפקיד שלי במשפחה היה להביא את לחם השלם הביתה איך שאני חוזר מבית הספר. המרחק מבית ספר רימונים לבית שלי ביהודה הנשיא היה עבורי כיום וחצי הליכה. הלכנו עם הילקוטים ודברנו. איך שאני מגיע לחנות של מוישלה, אני לוקח את הלחם החם שרק הגיע מהמאפיה וכהרגלי רושם גם "קרמבו". הצעקות היו בסוף החודש שמוישלה היה בא הביתה עם כל החשבונות ואימי ראתה כמה קרמבו רשמתי. מלבד הקרמבו הגעתי תמיד הביתה עם כמעט חצי לחם, את היתר כבר אכלתי בדרך. למי שלא יודע הלחמים היו מגיעים בסביבות 12 או אחת בצהרים לחנות טריים וחמים.

בטבעון של אז ישנם גם עגלונים, כן שאנחנו היינו קטנים צורת התעבורה היתה בין השאר סוס או חמור – ישנם את החלבנים שמגיעים עם החמור בעל הבטן התפוחה. יש את חמדה שמוביל סיד ולו יש פרדה כלומר מודל משופר של חמור וסוס ויש את העגלונים

ציטוט - עמרם בר יעקב - חבר יקר שמאז ומתמיד גר בקקל

טבעון שלי

הזכרת עגלונים שונים וביניהם את הפרדה של חמדה... מגיע לו מעט יותר כבוד. חמדה היה ערבי שעבד אצל יהודי ערירי בשם אויגן. אויגן היה אחיה של רופאת הילדים האגדית ד"ר רות. הם התגוררו בקק"ל מול הבניין הישן של קופת החולים ולשכת המס שהייתה בבניין צמוד. בבניין נוסף באותו מתחם שכנה הספרייה קודם שעברה למשכנה בשכונתך. הספרייה היתה מנוהלת ע"י רחל כנעני. על (בשירות "הצרכן" ובזמנה הפנוי היתה home delivery הפרדה של חמדה צריך להוסיף שבשעות הצהריים היא עבדה במשלוחים) מגיעה לחצרות בסביבתנו (רחוב קקל היו חצרות ענק שנקראו "משק עזר") ושם היתה נרתמת למחרשה ו/או למשדדה ועובדת כטרקטור.... ללמדך, שבימים ההם אפילו פרד עבד קשה כמו חמור...

עגלון זה אחד שדוהר עם העגלה שלו ברחוב אלונים ואנחנו רצים אחרי העגלה ומנסים לקפוץ מאחורה ואז הוא מצליף אחורה לפעמים פוגע לפעמים לא. לכל עגלון יש את הסוס שלו. אני זוכר את שלמה הצרוד ואני עזרת' לפעמים ל "נודל" להוביל אבטיחים. נודל ואישתו גרים ברחוב רמז והסוס ישן במחסן. אני זוכר שפעם בתור ילד ביקרנו אצלו. רובם לא דברו ממש עברית אלא יידיש. הוא שלף תמונה של חייל שנפל במלחמת העולם, נדמה לי הראשונה מכוון שעבורי כולם אז היו זקנים. כן האנשים האלו הגיעו לארץ אחרי שהם עברו הרבה תלאות ואילו אנחנו בתור ילדים רק חשבנו איך אפשר לתפוס טרמפ על העגלה שלהם

התגורר ברחוב בורכוב גדי טאוב - חבר ילדות

דובי קראתי עכשיו את פרק א'. אז אנחנו היינו בגן ישקה זה היה גן החובה ברחוב אלונים ליד הבית של עופר קרביץ שנדמה לי שהגיע מאוחר יותר. מבחינת העגלונים, אזי לנודל היתה עגלה שטוחה עליה ניסנו לטפס והוא הצליף בשוט... ד"א בירידה לרחוב רמז מהבריכה היה שנים אחר כך עוד הסימן של הברקסים של העגלה הזו... היה את החלבן שאני לא זוכר את שמו אבל היה לו חמור ועגלה אם גג כזה מבד ולוקס נפט לתאורה... רק שהנ"ל היה עובד לפנות בוקר מחליף כל בקבוק חלב על החלון (ריק) בבקבוק חלב מלא. ד"א נודל היה מוכר אבטיחים בקיץ... אמא שלי ז"ל לא אהבה את האבטיחים שלו כי היו קטנים... והיה מוכר גם סיפוני סודה אם בקבוק זכוכית וראש כזה אם לחצן... כל בקבוק היה מתבזבז חצי כדי לודא שיש לחץ בבקבוק. לדרור ברום יש בקבוק כזה - אני יודע. היה עוד עגלון דובר יידיש אחד שהיתה לו עגלת נפט... או נכון יותר מיכל נפש והוא היה מודד את הנפש בשלושה קנקנים שהיו תלויים על הברזים מאחורה. אני זוכר היטב את אמא מסמנת לו תמיד שיוסיף עד הקצה של הקנקן.. אבל הכי משוכלל היה אבא של גיורא ברנט שהיה מוכר קרח במשאית כזו מודל מלחמת השחרור... היה מוכר בלוק שלם או חצי בלוק. כמובן שנכנסו לבתים מקררי החשמל פתח אבא של גיורא את חנות העיתונים מול פתחי

גדי היה בגנון של חוה הכט ברחוב אלונים. יש תמונה משחק בארגז חול... ד"א את חוה הכט פגשנו בשבעה על רוני. כמו שאיתי פלאות כתב אני מאלה שלא הכיר את מה שמדרום לכביש. גם בכתה א' או ב' היינו רוכשים מחברות אצל ותיקאי במרכז הישן ליד המכולת של פוקס

פרק ב

בזמן שאני כותב, המחשבות רצות להן מארוע לארוע ומנסות לדלות מידע שנשכח. כמו שכבר הזכרתי בטבעון שלי חיים רק אנשים שהם חברי מפאי הידועה. בטבעון שלי ישנן גם שתי מאפיות. כן לחם זה לחם אבל אני שייך למאפית הקישון. אצלנו בבית היה לחם ממאפית הקישון מכוון שיש גם את מאפית העליה. את הלחם של מאפית הקישון מוביל דוד של יעקב סבח שהתגורר ברחוב יזרעל ואת הלחם של מאפיית העליה אופה אבא של יעל חובש בת מחזור של אחותי. אתם תשאלו איך אני יודע? אז אם אני לא טועה את המאפיות האלו בקרנו בתור ילדים במסגרת השיעורים "ראה איך אופים לחם" בכלל למי שעדיין זוכר לטבעון היה אז אזור תעשייה מאוד מפואר... היו את המאפיות ובקרית עמל היה בית החרושת לקרח של האחים ברנט.

מי זקוק בכלל לקרח? בבלוק קרח משתמשים מכוון שלא היה עדין מקרר שמחובר לחשמל. חוץ מי זה גם לא היה מקרר אלא פריגידר. פריגידר זה בכלל שם של יצרן מקררים בארהב אבל אנחנו קוראים למקרר פריגידר. משאית הקרח היתה עוברת ברחוב והיו מביאים לנו גוש קרח שהספיק לכמה ימים. אני זוכר גם טיול בית ספר לבית חרושת לקרח. המורים חשבו כנראה שיצור קרח יהיה מקצוע העתיד.

בטבעון שלי יש גם הרבה גנונים. גנון זה החצר של איזו אישה שהיא גננת אבל גם רוצה להרוויח כסף ואז החצר שלה הופכת לגנון. אמי להבדיל מהרבה הנשים ברחוב, עבדה. היא לימדה כלכלת בית בכדורי עפולה ונהלה ולכן נשלחתי לגנון. הגנון שלי הוא אצל אלה ברחוב יהודה הנשיא או אולי אני טועה וזה כבר היה הגן.

ברחוב בורכוב בבית שחיים אמסל התגורר היה גנון, לגבי אותו גנון, היכן שחיים אמסל התגורר, לגננת היה הרגל משונה. היום כנראה היו מאשימים אותה בניצול קטינים למטרות אישיות. אבי וויצנר יוכל לאמת את דברי מכוון שבמעמקי הזכרון שלי מדובר באשה שמשום מה חשבה שאם היא תראה לנו עד כמה הגוף הערום שלה יפה, אנחנו בגיל 3-4 נבקש ממה חברות.

אחרי הגנון יש את הגן החובה של ישקה הידועה והעוזרת (אתקה) את שמה כבר שכחתי. הגן של ישקה הוא בשכונת לבית של עופר קרבי שהיה בזמנו מאין מחסן הנשק של קרית טבעון. הרבה זכרונות מהגן אין לי מלבד שקיבלנו לאכול לחם לבן עם ריבה אדומה וזה היה כל כך טעים. בבית אמא שלי שהיתה מורה לכלכלת בית תמיד אמרה שלחם לבן הוא לא בריא. את מי בעצם מענינת הבריאות אני רצייתי את הלחם הלבן עם הריבה כמו שקיבלנו בגן. בגן היה גם פטפון מהדור הקודם, שעבד על טקליטים עם מחט כמו מסמר. הרבה זכרונות מהגן כבר אין לי.

בכיתה א כולם הולכים לבית ספר רימונים. נכון בעולם הקטן שלי קיים רק בית ספר רימונים. כל הילדים ברחובות מסביבנו למדו בבית ספר רימונים. לבית ספר רימונים אפשר להגיע מכל הכוונים, דרך המרכז הישן והמשתלה או דרך רחוב רמז והשביל ליד הבית של עופר קרבי. למקום קוראים המרכז הישן מכוון שבזמני היה גם מרכז חדש. במרכז הישן היו אז כמה חנויות זכר לימים טובים יותר. היתה המכולת של פוקס, הקצב ויותר מאוחר חנות הירקות של אבא של טוביה גלבר. בפינה אם אני לא טועה היה בית הקפה פינגוין, זכר לחיי הלילה הסוערים שטבעון ידעה פעם.

במרכז הישן יש דשא והיה שמה גם שוחה או בונקר זכר למלחמת השיחרור או אולי מבצע סיני. למרכז הישן הולכים בהפסקת עשר הארוכה לקנות משהו במכולת של פוקס.

בית ספר רימונים הוא הממלכה של שמעון אלון המנהל האגדי או שיפרה המורה לחקלאות שאליה עוד נגיע. אני לא יודע מה קורה למורים של היום אבל עד כמה שאני זוכר אם שמעון אלון דיבר אליך או קראו לך למנהל אז זה היה לעשות פיפי במכנסים מרוב פחד. אני זוכר שבמקרים והמורה משום מה לא השתלטה על המצב אז מבט אחד של שמעון אלון וכולם עברו לדום. שמעון אלון ידע לצייר יפה. אני זוכר איך הוא היה ממלא את הלוח בציוריו ויש גם את יהודית הוד המזכירה שכולם הכירו.

טבעון שלי

בבית ספר רימונים שכבר עיפים מהשיעור אומרים למורה "אני צריך לשרותים" ושמה פוגשים עוד כמה משוטטים. בימי שישי היה המפקד המפורסם וכל הכיתות נכחו בעולם הכניסה שהיה מלא בתמונות מחזור. בית ספר רימונים זה גם מגרש משחקים אחרי הלימודים. שמה גם שיחקנו בבלורות.

אנחנו מגיעים לבית ספר רימונים דרך המשתלה אבל גם דרך השביל ליד הבית של עופר. לפעמים הגענו גם במכונית השברולט המפוארת של אבא של חיים אמסל. בכיתה א חיים אמסל הגיע לטבעון ומה שמאוד משך את תשומת ליבי זה שלאבא שלו היתה מכונית אמריקאית גדולה. היו מקרים שאבי וחיים ומנחם וגיורא ואולי גם רני ז"ל היו נדחסים לשברולט הגדולה ומגיעים כמו מלכים לבית הספר. לבית הספר הולכים גם בגשם. בכלל גשם בארץ זאת היתה חוויה בלתי נשכחת. שיש גשם ישנן שלוליות ולובשים מגפים. אמרו לנו אז שאנחנו עשויים מסוכר ואסור לנו להתרטב. היה לנו גם מעיל גשם שזה משהו ארוך שמכסה את הגוף עם הילקוט וכובע כמו שיש למכשפה. שהיה גשם והלכתי לבית ספר עם מעיל גשם והיה מאוד קשה לזהות מי שהלך לפני מכוון שכולם הלכו עם הגלימות האלו.

גשם של פעם מזכיר לי את הכלניות ואת הרקפות. את הנוריות, הכרכומים והסתוניות ועוד כל מיני שמות של פרחים שאת שמם כבר שכחתי. פרחים אסור לקטוף, ככה למדנו ואם קוטפים אז בלי להוציא את הבצל בבקשה. בכלל הגשם הראשון (היורה) אם אני לא טועה זאת היתה חוויה בלתי רגילה. שיש גשם יש גם פטריות ביער, הן נקראות פטריות אורניות וצריך להבדיל בניהן לבין הלבנות שהן עם רעל. אז ביום שבת כולם יוצאים לקטוף פטריות או ביער מאחורי הדואר או ביערות יוקנעם. צריך למהר לקטוף את הפטריות מכוון שהביקוש הוא גדול. מה שהכי נחמד בכל העסק הזה שאת הפטריות מביאים הביתה ומטגנים עם בצל וזה שלעצמו היה מעדן מעולה.

בבית ספר רימונים ישנם הרבה מורים ידועים. אני לא אציין את כולם אבל היינו בשכנות עם ברוך ושרה ברק. נחום הבן ז"ל נפל ביום כיפורים. נחום היה בא לשאול את אחותי בנוגע לשעורי בית כי הרי איך אפשר ללכת לאמא שהיא המחנכת שלו ולהגיד לה "אמא לא רשמתי מה שאמרת" ברוך ברק הוא המורה לכימיה אבל אנחנו כל הזמן רק סופרים כמה פעמים בשיעור הוא משתמש באותה מילה (היתה לו איזו מילה שהוא כל הזמן היה חוזר עליה) נו היינו ילדים. לא ידענו שמורה זה גם בן אדם עם רגשות ועבר וכמו שאמרת רובם הגיעו אלינו אחרי שהם עברו את תלאות מלחמת העולם השנייה. אז מורים יקרים אם עשיתי לכם הרבה בלאגן איתכם הסליחה.

יש את שולה המחנכת ואת שיפרה המורה לחקלאות. חקלאות זה מקצוע מאוד שימושי וחקלאות היתה אז גאוות הציונות ואולי חשבו שבעתיד כולנו נעבד את הקרקע של מדינת ישראל. התפקיד של שיפרה היה להכין אותנו לעתיד. למדנו להכין ערוגות ולגדל גזר ובצל ירוק ואיך לעבוד עם את, קילשון ומעדר. מה שאני זוכר שבארוחת עשר הידועה קנינו גזר ובצל מגן הירק של שיפרה המורה.

פרק ג

..בגיל 6 הולכים לכיתה א. אני לומד איך לעטוף ספרים. בכלל סיפרי לימוד זה עסק מסובך. בתחילת השנה או שקונים ספרים חדשים או שקונים משומשים ממישהו יותר גדול או שמחליפים את הספרים. בכל אופן את הספרים צריכים לעטוף ולסדר בילקוט. עפרונות ומחקים קונים אצל אבא של גיורא ברנט לימים הפאלפל של חנניה שגם הוא כבר לא איתנו. מי בזמננו לא הכיר את החנות של אבא של גיורא. זה היה בימים שהמרכז בקרית עמל היה תחנת המעבר לכל העמק. אצל אבא של גיורא היום התחיל בכוס קפה למשקימי קום וכמובן העיתון היומי שאז אף אחד לא רצה לפספס. מול החנות של אבא של גיורא ישנו הדוכן הפלאפל של פתחי. בהתחלה הוא הסתובב רק עם עגלת ילדים ישנה ומכר עד שמשהו החליט שזה לא יפה או מכובד ונתן לו לבנות דוכן שלימים נהפך לפיצוציה. מול החנות של אבא של גיורא היה גם הירקן שבא עם סוס ועגלה שם את הכל על הרצפה ומכר.

לימודים, עבורי, זה דבר קצת בעיתי, למה אני לא יודע, אולי אני כן יודע אבל לא רוצה לדבר על זה. המחנכת בכיתה א (תרצה) אמרה להורים שלי "על תדאגו הוא יסתדר". למזלי אולי בזכות העינים הכחולות שלי עברתי מכיתה לכיתה. היום כבר להכל יש שם ונותנים כדורים והולכים ליועצת. בזמננו אפילו לא ידעו מה זה דיסלקציה. לא אני לא דסלקטי אבל משהו גרם לי שלמרות שכל כך רציתי לבוא הביתה כמו כולם עם ציונים נורמלים אף פעם לא עברתי את סף "המספיק" כמה "כמעט טוב" והרבה "בלתי מספיק". אז נכון היום בגיל 56 אני יכול להגיד שלמרות הכל המורה תרצה צדקה, הסתדרתי.

לימודים זה להתרכז, להכין שיעורי בית וללמוד דברים שלא תמיד מעניינים אבל לקרוא ספרים תמיד אהבתי. בכיתה א גילתי שיש דבר שנקרא ספריה. הספריה שלנו היא בבנין בית ההסתדרות, היום בית רימון. לסיפריה הולכים להחליף ספרים וספר זה כמו תוכנית בטלוויזיה. יש סרטי מתח רומנים ועוד ועוד. בכניסה יש את הספרניות והתפקיד שלהם להדריך אותך איזה ספר מתאים לגיל שלך. ספר מחליפים ומחזרים לאחר כמה ימים ולא כמוני שלפעמים ב4 בצהרים לקחתי ספרון קטן ולפני הסגירה בר הלכתי להחליף. כבר אמרתי שספרים אז היו כמו לראות סרט מתח טוב.

אני לא זוכר אם זה היה בכתה א או ב אבל אני זוכר שהספר הראשון שקראתי היה "קופיקו בצבא" של תמר בורנשטיין לזר ואחריו בא ציפופו – חסבה – דנידין הרואה ואינו נראה שכל הזמן מציל את עם ישראל. החמישייה, השביעייה הסודית ועוד. הייתי מעריץ גדול של - איניד בלייטון. היה גם את עוז יעוז של עדו סתר הלוא הוא יחזקאל לופבן – איך שלא יהיה את כל נושא הבטחון והחשיבות בהגנת המולדת, אני בכל אופן, קבלתי דרך "קופיקו בצבא" "ודני דין בשרות ריגול" של און שריג.

לקרוא ספר בימים ההם היה כאילו שהטלוויזיה היתה לך במוח – קראתי את כל הספרים של זול וורן שהיה לו דמיון מאוד פורה וגם את כל מה שקרל מאי כתב על וינטו ויד הנפץ. תארו לכם בסוף מתברר שהבחור מעולם לא היה בארבה או פגש אינדיני אבל לכתוב ולעניין הוא ידע. לקרוא ספר היה עבורי לטייל בעולמות אחרים מכוון שבטבעון של אז רק יחידי סגולה היו נוסעים לחו"ל. אני זוכר איך אמא היתה אומרת לפעמים "אם פעם יהיה לנו כסף נעשה טיול לקפריסין".

בזמננו היה גם רדיו. בהתחלה היה רדיו גדול עם מנורות אבל בתקופה שלנו היה גם טרנסיסטור ואני לא מתכוון רק לרכיב האלקטרוני אלא למכשיר עצמו. היה גם משה חובב עם הקול המיוחד שלו, היה מצעד הפיזמונים והכי חשוב זה בימי חמישי הארץ עמדה דום ששידרו ברדיו את תסכית המתח "פול טמפל" בבמויו של ראובן מורגן. הייתי מתכרבל במיטה מכוון שהשידור היה קצת מאוחר עבורי ומקשיב לחצי שעה של מתח שעבורי זה היה שווה להרבה סרטים שראיתי בחיי לאחר מכן.

היתה גם טלוויזיה -בכלל אם אני מזכיר את המילה טלוויזיה אני רוצה לספר לכם שזה לא היה בזמני. רגע זה היה אבל לא אצלנו בבית. השידורים הרשמיים התחילו ב1967 שהייתי בכיתה ד. אני עדין זוכר איך הלכתי עם הורי לחברים לצפות במצעד שהיה בירושלים ונדמה לי כבר אחרי מלחמת ששת הימים..

טבעון שלי

לחיים אמסל היתה טלויזיה בבית אבל אותנו הוא לא הזמין. אני בכל אופן לא זוכר אולי כן ואולי חיים כן זוכר (הוא גם בפייס). לפעמים היינו עומדים ברחוב למעלה ומנסים לתפוס איזו תמונה אחת דרך חריצי התריסים.

לגברת גורביץ השכנה שלנו ברחוב היתה טלויזיה. אני לא יודע אם היא הבינה הרבה מכוון שהתחנה היחידה שהם קלטו היתה ירדן אבל מה זה משנה העיקר ראו תמונות. גברת גורביץ אמרה לאמא שלי שדובי הקטן תמיד יכול לבוא לראות טלויזיה, מתי שהוא רק רוצה. דובי הקטן כמובן תמיד העדיף טלויזיה על פני שיעורי הבית המשעממים. לבעל שלה ישראל גורביץ היה אטליז ביוקנעם ולפעמים הוא הגיע הביתה עם משאית ופר ופרה לפני שחיטה. אמרו לי לא להתקרב למשאית וביחוד לא עם חולצה אדומה מכוון שפרים לא אוהבים צבע אדום. אם זה נכון או לא אני עד היום לא יודע. אז כל ערב בשעה שש אני הולך לגברת גורביץ לראות טלויזיה עד שלהורי נמאס שדובי אף פעם לא בבית והם החליטו לרכוש טלויזיה.

בכיתה א כל החברה הולכים לבית הפועל לחוג התעמלות. אבי, גיורא, מנחם, עמוס, ירוחם ועוד. לאבא של גיורא יש פורד אנגליה ולפעמים הוא הסיע אותנו לבית הפועל. איך לא. אבא של גיורא הוא הבעלים של בית החרושת לקרח שהיה במרכז התעשייתי הקטן של טבעון, היום פינת יצחק רבין ודרך קרית עמל. כבר ציינתי בפרק הקודם שפעם חשבו שיצור קרח בארץ ישראל יהיה מקצוע העתיד ולכן לקחו אותנו בבית הספר או בגן לבית החרושות של האחים ברנט. כנראה שבכל זאת יצור קוביות קרח בארץ ישראל לא היתה הצלחה והאחים ברנט פנו למסחר האחד לחנות לספרים ידועה ואילו השני לסופרמרקט ברחוב קקל.

באותו הקשר אני חייב לספר לכם עוד סוד לאומי. לאדון ברנט ז"ל אבא של גיורא היה במוסך של הבית מחסן נשק. כן כל העודפים ומה שלא נמכר בפורים, אקדחים וקפצונים היו שמה. אנחנו בתור ילדים היינו הולכים כל יום שישי לקולנוע זוהר לראות סרטים ובעיקר מערבונים. לפעמים איך שהסרט היה נגמר היינו רצים בדהרה לבית של גיורא הוא היה מצייד אותנו בנשק ותחמושת ואנחנו היינו יורדים לוואדי בין רחוב בורכוב ורמז להמשיך את הסרט ולשחק בקאובוי ואינדיאני.

פרק ד

עד היום אני לא יודע איך הגענו לבית הפועל ברחוב הכרמל ולשיעורי ההתעמלות. האחד מתחיל וכולם הולכים אחריו. אולי זה היה בגלל מנחם ברנט (מנדי בר) שהיה הספורטאי בחבורה.

למי שעדיין לא יודע, אז בית הפועל היה פעם בית קולנוע. איך אני יודע? אני בעצם לא יודע מכוון שנולדתי ב-1957. ההורים סיפרו שהיו הולכים לסרט ולוקחים כסא. שאני הגעתי לבית הפועל, הסבא וסבתא קיפרמן גרו למעלה בקומה. אני יודע מכוון שהילדים משפחת קיפרמן, יוסקה ועטרה הם חברים של ההורים. גרעין גורדוניה לקיבוץ חניתה 1938.

אז מנחם ברנט היה המנהל הטכני "של מכבי סיבוב בורכוב" הוא ניהל עבורנו את קבוצת הכדור רגל של הסיבוב. איפוא יש בכלל סיבוב? אני גם לא זוכר שהרכבים הסתובבו שמה. המקום הוא הירידה מרחוב יהודה הנשיא והמפגש עם רחוב בורכוב. פעם שיחקנו כדור רגל בכביש. היו אז חודרוב, סטלמך, שפיגל, שפיגלר ועוד ואנחנו הקטנים בעטנו בכדור על הכביש. מדובר באצטדיון של ממש. היה אפשר לצפות מהצד או להכנס לקנטינה (המכולת של גברת בלנקא)

אם אני כבר מדבר על כדור רגל ומגרשים משוכללים אז יש גם את "המגרש הלבן". כן במקום שהיום ממוקמת האנדרטה מתחת למגדל המים, היה פעם שטח לבן פתוח ובחורף שלולית מים גדולה. לשחק שמה לא זכיתי מכוון שהייתי קטן. אני זוכר את בני הרחוב שהיו גדולים ממני בכמה שנים משחקים שמה בכדור רגל.

אז נחזור לבית הפועל ולמנחם ברנט. מנחם הוא זה שיותר מאוחר לקח אותנו לשחק טניס. הוא ויוסקה מהחנות לספורט במרכז. גם אני שיחקתי טניס, בגלל שמנחם שיחק אבל כמו תמיד הייתה לי בעיה להתמיד. מנחם גם אמר שצריכים לשחק עם רקטה-מחבט טניס עם גידים ולא נילון אבל לי היה רק נילון מכוון שרקטה עם גידים היה מצרך יקר, אולי זאת הסיבה שתמיד הפסדתי. מנחם גם רץ מהר – אני זוכר שבריצת 60 מטרים אני הסתפקתי בעשר וארבע עשיריות השנייה ואילו מנחם כבר היה בתשע שניות ועוד.

לבקר בחנות למוצרי הספורט של יוסקה במרכז, היה עבורי להרגיש שאני חלק מאיזו משלחת אולימפית. באתי מהפרברים, רחוב יהודה הנשיא ומרכז טבעון היה עבורי טיול לחול. בכלל במרכז טבעון יש ערב רב של ריחות. החנות למעדנים של סבא וסבתא ברוך (רוני גנגי) יותר מאוחר ההורים של זאבי ויזל. אבא קנה שמה דג מלוח או לקרדה או דג מעושן. כבר בעת הכתיבה עולה לי ריר בפה על הטעמים של פעם.

כבר כתבתי שאני מאין "כלב רחוב" סליחה ילד רחוב. שאין לי מה לעשות אני יושב ליד תחנת הדלק ובוהה על העוברים והשבים. את גברת פינטו אפשר מהר מאוד להרגיז. באים עם ונטיל וממלאים אויר לאופנים. רק צריך להיזהר מכוון שהיא רצה מהר עם המטאטא.

לרפי בילר ורמי גולד שהן יותר מבוגרים ממני. יש ספורט. יורדים באופנים את רחוב יהודה הנשיא לכוון תחנת הדלק במהירות אחת ויוצאים בצד השני. בתקווה כמובן שאף רכב לא יעלה עליך.

אם אני כבר מזכיר את תחנת הדלק אז פעם לא היתה תחנת דלק אלא יער יפה עם סלעים, רקפות וכלניות. האדון פינטו אם אני לא טועה קיבל מהבריטים את הזכיון וככה נולדה תחנת פז. אז עוד בזמן הסלעים היה בחור ברחוב רמז בעל הרבה אופנועים. שכחתי את שמו מכוון שבגיל 60 המוח כבר מתחיל לשחרר לחץ של מידע. איך שלא יהיה יש לי הרבה עוזרים בין הקוראים. הבחור היה מידי פעם מגיע עם האופנוע ועושה לנו תצוגת קרקס.

תחנת הדלק זאת גם מסעדה עם ריחות לוואי. אני יושב לי ליד תחנת האוטובוס ומחכה שאבא יגיע מהעבודה. אני זוכר שפעם קבלתי רשות מההורים לאכול ארוחת צהרים במסעדה עם חברים. איזה ילד גדול הייתי! אמא מורה לבישול ולכלכלת בית ותמיד העבירה ביקורת על המסעדות. לי זה לא אכפת העיקר שמותר לי לאכול עם החברים.

טבעון שלי

בית הפועל עבורי היה שיעורי התעמלות אחרי זה החוג לטניס ובכיתה ה - כדור סל, לא הייתי בנבחרת או משהו כזה , זה היה יותר מפלט. במקום להתיישב ולהכין שיעורי בית הייתי רוכב על האופניים ישר לבית הפועל לזרוק כדורים לסל. אף פעם לא הייתי שמה לבד. תמיד היו איתי עוד כאלו שלא אהבו להכין שיעורים. קליעה לסל מכל מיני מצבים ומרחקים זה דבר נחמד וביחוד עם אפשר לשחק על כסף.

בית הפועל והחוג להתעמלות היה המפגש הראשון שלי עם ילדים שגרו בקרית עמל. אנחנו גרנו ברחוב יהודה הנשיא, בורכוב, רמז או המגדל כלומר בקרית עמל הצפונית. אני תמיד חשבת שמעבר לכביש זה טבעון. איזה מפח נפש אני מקרית עמל....

טבעון של פעם זה קיבוץ גלויות. טבעון של פעם היא קודם כל קריית עמל של דב פטישי שייך א-בריק (בשטח גבעות זייד) וחרתיה. קרית עמל היא בין השאר אותם 150 יחידות דיור עם משקי עזר שנבנו במקום ה-1500 כמתוכנן. קרית עמל שייכת לתנועת הפועלים ונבנתה על ידי שיכון עובדים וגרו שמה הרבה עמלים עובדי כפיים. קרית עמל זה גם אלרואי, יהודי כורדיסטן עוזבי סגרה שבנו בהתחלה צריפונים וניסו להיות קצת חקלאים ואחרי זה עבדו בנשר. קרית עמל זאת גם המעברה והצריפונים עולי מרוקו ושאר עדות המזרח.

עבורי קרית עמל. טבעון של פעם היא ריח של תנועת העבודה מפא"י הידועה. החברים של הורי היו בהתחלה רובם פועלי בניין וכמה מהם לימים קבלנים או עסקני מפלגה. קרית עמל של פעם היא עבורי גם תושבי רחוב גולמב והסביבה. כל ה אלמוזנינו, וסיסו ועוד ועוד אלו שתמיד ראית אותם עולים למרכז.

קרית טבעון היא של כולנו. אני לא יכול לשנות את ההיסטוריה אלא להתייחס לעובדות בשטח. אולי היה קיפוח וחוסר צדק. אנשים הגיעו למקום משני קצוות עולם שונים. אירופה שרידי השואה, לוחמי בריגדה לשעבר או אנשי קיבוץ. אחד מקבל בית ושטח אדמה השני גר בשיכון ועוד. שאני מסתכל אחורה לילדות היפה אני רואה את כולם מרמת הדסה שבצפון עד רחוב גולמב שבדרום וכמובן את אוטובוס קו 75 דרך אלרואי.

ציטוט

. סיסו היו דווקא במרדכי. הדומיננטים בגולומב היו אלמוזנינו, [שמעון, ניסים ודוד] מלכה [אברהם ושמעון] [וזגורי] [אבי] היה גם חיים זגורי,

נכון, גבי. נפטר לפני הרבה שנים. יוסף הפיל אימתו על תושבי טבעון. גם נפטר. אחיו, חיים הגנב, השתקם להפליא ועובד בבזק שנים רבות. פלאפל חן נקרא כך על שם אחד הבנים של חנניה, שגם נפטר, ומספר שנים מחזיקים את המקום רמי ואורלי, שהפכו מוסד בפני עצמו

דיברת על מעברות. המרוקאים והעירקים שהגיעו לקרית עמל, שוכנו בפחונים במעברה שהיתה מול סמינר אורנים של היום, ועבורם נבנו בתים זו משפחתיים בחצי השני של מרדכי גולומב. בתים של 32 מ"ר לעומת הבתים שהיו כבר שהיו פי 2 בגודל, מה שטרם לתחושת חוסר השוויון שחשו רוב המשתכנים החדשים שהגיעו מהמעברה. היתה עוד מעברה בתוך רחוב הבונים, מה שנקרא אז - שכונת האקדמאים - שם גרה מרים אנגרט שהגיעה מארגנטינה, וכמובן היתה עוד מעברה במקום שהיום נמצאת רמת טבעון. אבא שלי -ששמו אבא -עבד בצרכנייה כ 40 שנה, ולפני כן עסק ב "עבודות דחק" כמו חפירת בריכת חנה סנש, וחפירות חשיפה בבית שערים, אותה גילה בזמנו אלכסנדר זייד כשחפש בשדות שייך אבריק

שהיינו קטנים נהוג היה לשאול מהיכן ההורים שלך. אמרנו שהוא כורדי אבל התכוונו ליותר מי זה שהוא ממוצא כורדיסטני – כמו שאמרנו זאת עבודה חורנית מבלי לדעת שערבים חורנים היו ערבים שעוד הטורקים הביאו לארץ על מנת לעזור לייבש את הביצות. הזכרנו שעם מרוקאים לא רבים מכון שיש להם סכין.

טבעון שלי

גם שמות הרחובות שונים – בקרית עמל של אז מזכירים את גדולי תנועת הפועלים. בורכוב, רמז או אנשים ואירגונים חשובים. חנה סנש, זייד, מרדכי, גולמב, שרת וכצלסון. בטבעון השמות הם: אלונים, שקדים, ברושים או הרבה פרחים. ציפורנים, דגניות, כלניות, נרקיסים, נוריות, אמנון ותמר ועוד.

בטבעון של אז ידעת מי גר בכל בית מכוון שהם היו דור המקימים הראשונים. ברחוב שלנו היתה את גברת גרואג אמו של שאול גרואג ז"ל שנתנה שיעורי ציור. היו אוטו וירדנה שהיא פרטיזנית קתולית מחסידי אומות העולם ופסח שכולם היו עסוקים עם ניקיון, חמץ ומצות היא הייתה עולה ברחוב עם סל גדול מלא לחמים הספקה לכל ימי החג. היה גם את לנדאו נהג משאית הטילים הידוע ואת הסבא של המשפחה שהיה בא לבקר את סבא שלי. אז עוד היה נהוג שהורים לא הולכים לבית זקנים שלא היה אלא גרים בשכונות כלומר בחדר הסמוך.

הילדים שהגיעו מעבר לוואדי, מרחוב מורדכי וגולמב. אני כותב כאילו שהם הגיעו מעולם אחר אבל כמובן שלא. פשוט עד גיל 6 לא הגעתי כל כך רחוק. יוסי בלנקשטיין, דורון זכאי, דני נבו, אסף שטרן וחיים בן חמו ועל הגבעה יובל אגמי ורני מסינגר ז"ל ואילו בצד השני אבי יורקביץ, ראובן ועוד.

יוסי גר למטה ולידו אסף ובצד השני דובי רוזנברג אבל הוא יותר גדול. קצת למעלה גר דורון ובכניסה השנייה דני נבו וכמה בתים אלה חים בן חמו ועל הגבעה יובל ובצד השני – אבי יורקביץ וראובן

את כל החברה מרחוב מורדכי וגולמב אני עוד עתיד לפגוש הרבה לפני שנגיע לחטיבת הביניים. ברכת חנה סנש הייתה עבורנו מקום המפגש. בברכה עם המציל המפורסם "כושי" ז"ל יושבים מדברים וביחוד משחקים בקדרים באים, משחק של שתי קבוצות. קבוצה אחת נמצאת על שפת הבריכה וקבוצה שנייה במים. צועקים בקול "קדרים באים קדרים באים" והקבוצה שבמים שוחה במהירות לעבר שפת הבריכה בעוד שהקבוצה שעומדת על שפת הבריכה אמורה לקפוץ מעל ראשיהם.

אסף שטרן ויובל אגמי, בנים לאנשי עסקים מצליחים, יותר מאוחר עזבו את החבורה ואת השכונה ועברו לעולם הגדול והמפותח הרי היא טבעון והאזור סביב המרכז. בהקשר ליובל אגמי אני קורא שהמפעל של אביו "נוגה" נחשב בזמנו לפאר התעשייה של טבעון אבל תעשייה או אזור תעשייה וטבעון אף פעם לא הלכו ביחד. בטבעון קיים ביטוי שאני לא בטוח שהוא קיים בהרבה מקומות. "זה מפריע לשכנים" לטבעון מגיעים למנוחה ולשלווה ולא רוצים הרבה רעש לכן בטבעון של אז אין הרבה מסעדות ובטח לא אזור תעשייה גדול והשכנים מתנגדים לכל פעילות עסקית שמפריע למנוחת הצהרים.

ציטוט

ואכן, במשך השנים הוקמו בשטח מספר מפעלים קטנים- בית חרושת לקרח, מאפיה, נגריה ומוסך רכב. אבל תעשייה של ממש לא התפתחה שם בה בעת החלו לצוץ ברחבי הקריה נגרות, מוסכים, מפעל חשמל (נוגה), ותעשיות קטנות נוספות המפעלים הקטנים הללו הוו מטריד לשכנים שראו בטבעון "עיר גנים" שקטה, ולחצו על נבחרו הציבור להעתיק את התעשייה מתוך הקריה אל "אזור תעשייה".

טבעון של פעם מלאה בילדים שמשחקים תמיד ברחוב. כל רחוב והקבוצה שלו. אנחנו גילאי 1957-1958 אבל היו כמובן גם הרבה חברה יותר מבוגרים מאתנו גילאי 1952-53. אחדים מאתנו היו בני הזקונים והיו להם אחים או אחיות יותר גדולים. אנחנו הילדים של רחוב בורכוב יהודה הנשיא והיו גם כמה ברחוב המגדל ורמז.

בבורכוב יש דבר ראשון את החמולה ברנט - האחים מנחם ועמוס וגיאורא הבן דוד וגם ירוחם מנדולה השכן שהם צאצאי המאפיה ההונגרית. גדי טאוב שגם שייך להונגרים גר עם המשפחה שלו כמה בתים קדימה. אבי וייצנר, שהוריו לא הונגרים גר באמצע. רני מסינגר ז"ל שעבר אלינו מרחוב מורדכי גר בהמשך וחיים אמסל ואני גרים בתחילת הרחוב, הבית שלי הוא ביהודה הנשיא. ברחוב רמז גרים דרור ברום (ציפציפ) אייל דביר ודודו עמרם – יעקב זילברמן גר ברחוב שלי ואילו יואב גרוס יעקב סבח וברוך כהנא גרים ברחוב המגדל אבל כמו שאמרתי כל רחוב והחבורה שלו.

טבעון שלי

כן בזמננו חילקו את האנשים ליוצאי: רומניה פולין הונגריה ואילו ברחובות אחרים גרו רק יוצאי מרוקו או עירק בקיצור קיבוץ גלויות אחד גדול. יש אז את המושג "בן עיר" כלומר מישהו שאבא שלי מכיר עוד מהעיר בפולין ולכן אפשר לבקש ממנו הנחה נוספת

לכל ההורים שבאו מהונגריה יש שמות מיוחדים – מונצי – פיצו – מיה – בארי וברצי ועוד. אבל יש עוד משהו חשוב שאני חייב לדבר עליו. יש להם על היד מספר מקועקע זכר לאימת מחנה ההשמדה אושוויץ. המספר הוא לא איזה קישוט כפי שהנוער היום נוהג לחרוט על גופו כדרך אומות העולם. המספר הוא זיכרון לזה שהאנשים האלו היו במחנות ההשמדה. בטבעון של אז חיו הרבה ניצולי שואה. כל שכן והסיפור שלו שאנחנו בתור ילדים לא ממש ידענו. אני חייב לעשות פה קצת סדר. אבא שלי הוא גם ניצול שואה כלומר בזכות זה שהרוסים העבירו אותו מגבול פולין לעבוד 5 שנים במחנה עבודה בסיביר הוא, סבא וסבתא והדודים ניצלו מהשואה שעברה על שאר היהודים.

אלו שהיה להם מספרים על יד לא היו רק ניצולי שואה הם היו ניצולי מחנות ההשמדה. הם שרדו כל אחד בדרכו הוא את מה שרבים אחרים לא. אבל היום אני יודע שלא כולם קבלו מספרים על היד וגם לא כולם היו באושוויץ. היו גם אנשים שרדו את הגיהנום של "טרנסניסטריה וצעדות המוות" (יש לי מאמרים נפרדים על הנושא)

אמא שלי אמרה לי שהיא לא יכולה לדבר עם שאר הנשים ברחוב שהיו ניצולות מחנות ההשמדה. הסיפורים היו קשים ואמא לא רצת להזכר בהורים והמשפחה שנשארו אחורה. אמא הייתה קיבוצניקית מחניתה 1938. ההורים הגיעו לארץ ולרחוב אחרי המלחמה. אנשים פשוט לא יכלו להקשיב או לשמוע את הסבל שאחרים עברו. השכנה ממול נתנה לאמא שלי ביוגרפיה שהיא כתבה על השהות שלה במחנות ההשמדה וביקשה מאמא שלי לעזור לה עם העברית. אימא קראה כמה דפים ונתנה לה את הכל בחזרה. אנשים פשוט לא היו מסוגלים לדבר או להקשיב לאלו שעברו את המחנות. שכנה אחרת סיפרה תמיד על איך שהיא הגיעה בתור נערה צעירה, ניצולה בודדת לשער העמקים, סיפרה לנו איך בקשו ממנה לא לספר את מה שהיא עברה. אנשים פשוט לא יכלו להאמין. גם לייגר הקצב שלנו בצרכנייה היה מספר על היד. פעם עמדתי עם אבא שלי ליד ילד מהשכונה ששאל אותו מה זה המספר אז ייגר אמר לו "שתהיה גדול אבא כבר יספר לך".

אנחנו, מי בעקיפין ומי במישרין הילדים של אותם ניצולים. רבים מאתנו נושאים את השם של הסבא או הדוד וכו. אנחנו לא צריכים אזכרות שיספרו לנו מה היה מכוון שההורים שלנו הם העדות וחלק מאתנו אולי עדין נושאים את צלקות הילדות בנשמתם.

ימי זיכרון ליום השואה זה בכלל לא נעים. אני זוכר את הטקס בבית ספר רימונים מכוון ששרה ברק המורה הידועה תמיד הייתה פורצת בבכי מאוד מריר. גם אני שאני כותב את השורות האלו ונזכר, הנשימה קצת קופצת והעיניים קצת רטובות. בנתיים גם אני אבא שאיבד את הבן ויודע יותר על הכאב שהיה מנת חלקם של ההורים שלנו.

אנחנו בתור ילדים שיחקנו ברחוב וחשבנו מה נעשה שנהיה גדולים הכל בזכות אותם הורים שדאגו ושמרו שמה שהם עברו, לנו זה לא יקרה

תוספת - אבי וייצנר

ברחוב בורכוב היתה קבוצה יחסית גדולה של בנים, כולם ילדים של ניצולי שואה, חלק גדול מה מאזור טרנסילבניה שזה אזור על גבול הונגריה רומניה, מהעיר דו או משהוא כזה, הורי באים מיפולין ומאזור שנקראה בוקו וינה שזאת התנחלות אוסטריית ברומניה של אז ואוקראינה היום, דובי היה ילד חוץ, גר ביהודה הנשיא ליד הבנק, אבל בתור ילד חוץ הוא היה מאוד מקובל והפך לחבר טוב ורלוונטי בקבוצה... טוב הוא לא תמיד הלך איתנו לכל הסרטים שהקרינו בימי שישי בקולנוע זוהר ושמע את התרגום של מנצי-האמא של מנדי - אז מנחם ברנט למה שבלאו הכי ראינו בסרט...או שיחק איתנו כמעט כל אחר הצהריים כדורגל בסיבוב (נקודת החיבור בין רחובות בורכוב יהודה הנשיא והמגדל ... כשמי שלא משחק יושב על הטריבונוה.. שאלו היו בעצם המדרגות למכולת של בלנקה נמש). אבל הוא היה מגיע הרבה מאוד פעמים והשתתף כמעט בכל שטות שעשינו. אני לא בטוח שדובי זוכר שמי שקיבל סטירה מאמא של אסתר זה הייתי אני .. כי היא חשבה בטעות שאני זה שקורה לילדה שלה בשמות... , יום אחד היא ירדה לסיבוב

טבעון שלי

וראתה אותנו משחקים כדור רגל , היא שאלה- מי הילד שקורה לאסתר בשמות..ירוחם מנדולה שנבהל - ובכלל לא ידע על מה ומי מדובר ישר הצביע עלי.. תוך שניה חטפתי סטירת לחי מצלצלת... אבל בטכלס זה היה דובי שהמציא לה שמות כמו שעשה לאחרים.... אני גם זוכר שבימים שמיד לאחר המלחמה אני וג'ורא ברנט ראינו שהשכן שלנו חפר שוחה למשפחתו בחצר, החלטנו לעשות מעשה קונדס נעמדנו בכניסה לבית שלי ועשינו קולות של הזעקה עולה ויורדת, השכנים היו בטוחים שזאת הזעקה אמיתית ורצו לשוחה...אמא של ג'ורא שמעה גם היא את ההזעקה ורצה מיד לחפש את בנה היחיד.. היא לא מצאה אותו ונכנסה להיסטריה... בסוף היא הגיע למדרגות של הבית שלי וראתה אותנו עומדים ומשמעים קולות.....ברור שג'ורא חטף מכות רצה..... אני ניצלתי כי הורי לא היו בבית.. רק השכן שנא אותי מאז לתמיד... אני גם זוכר שהיה בכיתה המשותפת ילד שההורים שלא ירדו מהארץ כי חשבו שהערבים יכבשו את ישראל ויחסלו את כולם , נדמה לי שקראו לו משה...

פרק ה

ברחוב בורכוב אנחנו יושבים הרבה לצידי הכביש או על המדרכה. אני גר ביהודה הנשיא ישר בהתחלה מול תחנת הדלק שבהתחלה לא היתה. זה היה יער קטן, ההתחלה של הגבעה עם סלעים ובחורף כל מיני פרחים. ברחוב רמז גר בחור בשם אודי והיו לו בגינה הרבה אופנועים. לפעמים הוא היה עושה לנו, ביער הקטן, תצוגה של נסיעה בשטח סלעי כמו פעם ואז כל הרחוב היה יורד למטה לצפות כאילו שהיה מדובר באיזה קרקס נודד.

מולי התגורר צביקה איזנברג השכן שהוא מבוגר ממני ב 6 שנים, לידו גר אריה ברנשטיין ונחום ברק ז"ל שכמו רבים אחרים מבני גילו, נפל בקרבות הבלימה של מלחמת יום הכיפורים. נחום ז"ל וצביקה תמיד מדברים על כל מיני דברים ברומם של עולם ואני הייתי מקשיב. נחום ברק ז"ל ומנחם ברנט היו אחרי זה אלופי טבעון בטניס.

ברחוב בורכוב יש לרוב משהו על הכביש שיושב בצל מתחת לעץ האלון ומחכה שמהו יקרה. אני הייתי מאין ילד רחוב של אז. לא אחד כזה שמסתובב, מחפש צרות רוצה לריב או לתת מכות. ילד הרחוב של פעם זה ילד שפשוט ישב הרבה על המדרכה מול הבית, היו כאלו שלפעמים אפילו ישנו על המדרכה. הרבה מכוניות לא עברו אז בכבישים ובקיץ שחם עדיף כבר לישון מתחת לעץ אלון היכן שיש צל והרוח נושבת. אני זוכר שבקיץ שהבית היה חם כמו תנור היתי לפעמים ישן עם אמא שלי בחוץ על הדשא. מה לעשות מזגן לא היה אז.

להיות ברחוב, בטבעון של פעם, זה אולי בגלל שאמא לא בבית. רוב הנשים היו אז עקרות בית או עזרו לבעלים בחנות. אמא היתה מורה לכלכלת בית בנהלל והיתה מגיעה הביתה יותר מאוחר. בצהרים היינו מכינים ביחד אוכל, המאכל האהוב עלי ועדין שינצל כבד עם ציפס ולקינוח בקיץ, סברס.

שאני חושב על הסברס המתוק והטעים, אני נזכר בימים היותר חמים ובחיים מוכר הסברס שהיה דוחף את העגלה שלו הכבדה במעלי רחוב יהודה הנשיא וצועק " סברס סברס". העגלה שלו כלומר משטח על 4 מייסבים (כוגל-לאגרים) הייתה מונעת על ידי כוח הדחיפה של בן האדם. בתור מעצורים היו משתמשים אז בחתיכת צמיג שעליו לוחצים עם הרגל. האחד מכר סברס, השני הגיע בחורף עם סוס ומיכל דלק ומכר נפט וגם את בקבוקי הסודה היו מביאים הביתה בסוס ועגלה.

כל עגלון וההתמחות שלו וכמובן כל אחד עם סוס ממודל אחר. אני זוכר את שלמה הצרוד, את נודל וחמדה עם הפירדה שהביא לנו סיד. היו עוד כמה כמו אותו אחד שקנה סוס בלגי. לימים שהתחלתי לכתוב מאמרים על "היהודים מהעולם שהיה" אני יודע שמקצוע העגלון הה מאוד נפוץ בין יהודי מזרח אירופה .

לשבת בחוץ ששבבית חם זה הרבה יותר נעים . מזגנים לא היו אז וכמובן גם לא טלוויזיה או אינטרנט. אז מה רע לשבת בחוץ על המדרכה שהיא ממילא ריקה? השכן שלי היה נוהג להירדם על הכביש עד שעבר איזה רכב, עצר הזיז אותו ואמר לו "ילד, איפוא אמא שלך? לך לישון הביתה ולא על הכביש"

לרחוב בורכוב אני יורד דרך הגינה ישר לכביש. בדרך אני עובר ליד הבית של רני ז"ל או גדי ומחפש את אבי מנחם וכל השאר. לפעמים אני יורד למטה ויושב לצידי רחוב אלונים ומסתכל על השיירות של תלמידים (1965 +) שחוזרים רכובים על אופנים מתיכון גרינברג. אלו לרוב חברה הרבה יותר מבוגרים שנולדו יחד עם המדינה. חברה בוגרים שכבר היו בתנועה.

יש את אלו שהיה להם אח הגדול. ההורים כנראה אחרי כמה שנים ההורים חשבו על בן זקונים. איך שלא יהיה מאחורי כל הורה היה סיפור מכוון שרובם היו ניצולי שואה. חלקם התחתנו מוקדם אחרים יותר מאוחר והיו כאלו שהתחילו את הכל מחדש.

ברחוב בורכוב אנחנו משחקים בגולות (בלורות) אצל מנחם למטה מול הכניסה לבית. הגינה גדולה ויש לנו מספיק מקום לעשות קו ארוך ולהתחיל להצליף עם הבלורות. מאחורה יש את השביל שמוביל לבית של ירוחם מנדולה והנה תוך כמה דקות כמו נמלים כולם מגיעים לשחק. עמוס, אבי, זאבי צקי, גיורא ועוד ועוד.

(שלוש) בורות – מי קרוב לקיר – קליעה לבור – מור

לגיורא, אני זוכר, יש תמיד בלורות יפות וחדשות אבל מה הפלא, לאבא שלו יש חנות והוא מוכר גולות.

טבעון שלי

ספרתי שאני הרבה ברחוב בורכוב אבל יש גם את רחוב יהודה הנשיא שמה גר יעקב (ינקלה) זילברמן. יעקב זילברמן לא משחק כדור רגל איתנו או רוכב על אופנים אבל הוא תלמיד טוב שיודע לצייר יפה ויודע להפחיד אותנו עם הסיפורים שלו אחרי שאנחנו חוזרים הביתה מפעולה בנוער העובד.

ברחוב יהודה הנשיא אנחנו לא משחקים כדור רגל אלא בדודס או במחבואים עם כרמית בן דוב דדי הניג, יורם מועלם רפי וטלי בילר ועוד. הרחבה ליד מגדל המים היא המגרש שלנו. בכלל אזור מגדל המים של אז נראה מאין בסיס צבאי קטן. יש את המשטרה והמחסן לשעות חרום שהמה באנשים בימי מלחמת ששת הימים ויום הכיפורים. שמה היה הג"א – פיקוד העורף של טבעון.

ברחבה של מגדל המים יש את בריכת המים והמגדל הידוע. אני גם שומע את הסיפור על גרשון שבתור ילד טיפס על הסולם של המגדל ובחזרה למטה נפל. על המגדל לא מטפסים חוק בל יעבור.

ממול למגדל המים יש את המגרש הלבן: היכן שהאנדרטה היום. בזמנו חפרו שם את ההר בשביל לבנות תחנת אוטובוסים. תושבי המגדל התנגדו אקטיבית (הסיפור המיתולוגי על גברת חרמון שנשכבה מתחת לדחפור). כאשר כבודו קלנברג זנח את הרעיון זה היה מגרש הכדורגל של השכונה. מקור השם היה בגלל אבן הסיד שממנה היה המגרש לאחר החפירה (תוספת - עופר)

ברחוב יהודה הנשיא של פעם אנחנו גם יורים ברוגטקה אבל לא סתם אחת אלא כמו רובה. לוקחים קרש עושים בו חור לניצרה ומותחים גומי שלוקחים מפנימית ישנה של אופנים וחתרכת עור. שמים אבן קטנה או גרעין של עץ שסק ויורים.

ברחוב יהודה הנשיא הגינות גם מלאות בעצי פרי. יש כאלו שתפסו אותם גונבים אבל למה לגנוב עם מבקשים יפה אז מקבלים. כל עונה מביאה את הפרי שלה – שזיפים בקיץ, שסק, מנדרינות, תפוזים ואשכוליות. לנו היה בבית גם לול עם תרנגולות היתי אז בן שנתיים הרבה אני לא זוכר אבל לשכן היה לול גדול במשך שנים ככה שאני כן יכול לספר. אלו היו ימי צנע מדיניות הקיצוב הייתה מדיניות כלכלית שהנהיגה מדינת ישראל בין השנים 1949–1959, וזכתה לכינוי תקופת הצנע.

ברחוב יהודה הנשיא אנחנו גם בונים עגלות עם קוגלגרים או בעברית יפה "מיסבים" הקוגלגרים השמיעו צווחה נוראית כאשר העגלה, עליה ישבתי החלה לצבור מהירות במורד רחוב יהודה הנשיא עד לתחנת הדלק. העגלה היא בעצם לוח עץ- בניין משומש שקרש אחד ממוסמר לרוחבו ומשמש כציר אחורי ובקצהו שני קוגלגרים בתור גלגלים, וקרש שני ממוסמר לאורכו ובקצהו צלוב במסמר אחד קרש נוסף שהוא הציר הקדמי: וגם בקצותיו שני קוגלגרים - עליו מניחים את הרגליים ונוהגים שמאלה וימינה בתור מעצורים אפשר להשתמש גם בנעל ישנה שעליה דורכים.

אני נדדתי מחבורה אחת לשניה. ברחוב רימונים ואורנים יש את הממלכה של איתי פלאות. שמה גרות גם אורה אבינועם, בבית בעל 10 קומות..., שלומית לילנפלד ומיכל ליטבק. איתי פלאות זה כבר סיפור בפני עצמו. אני לא יכול לספר פה את הכל מכוון שישנם עדין דברים חסויים, סוד לאומי מסווג. איתי הוא היום הד"ר לביאולוגיה שמזמר. איתי גר בקוטג בבית עם מדרגות פנימיות שמובילות למטה. אצל איתי צריך להזהר שלא יקפוץ לך איזה נחש על הפנים מכוון שאביו היה אנטומולוג לא שהבנתי אז מה זה אבל מאיתי למדתי שמדובר באדם שמשום מה אוהב חרקים. לאיתי ישנם כל מיני הרגלים משונים. אנחנו עוברים מבית לבית ומבקשים סוכריות וגברת אדלר השכנה נותנת לנו קוביות סוכר

ציטוט

- אתה מתכוון כנראה לשמעון אדלר (שימשים) שלאמא שלו קראו פנינה והייתי הולך לבקש ממנה סוכריה עם ניר... וסוכריה בלי ניר

איתי כותב: דובי, לאיש מהמכולת קראו מוישה (ולא מוישלה) ולפניו היה שם זוננשיין. אצל מוישה אפשר היה לגשת אל מאחורי החנות, לקחת מארגז 4 בקבוקי זכוכית ו"להחזיר" אותם תמורת ארטיק - זה היה מיחזור במיטבו.

אתה מתכוון לגונייה שהיה לה קיוסק מול בית ההבראה... עשינו לה את המוות, מסכנה. מכרה ופלים קטנים, אחד אחד, מתוך קופסת פח גדולה... היינו מסתתרים מתחת לדוכן שלה, מחוץ לשדה הראיה (היתה נמוכה, גוניה) ועושים לה קולות, ואז היתה יוצאת מסביב עם מטאטא, אבל אנחנו כבר לא היינו שם

טבעון שלי

היה אחד, אני חושב שהוא גר ביהודה הנשיא ועבד בבית ההבראה. הוא היה מגרש אותנו הילדים מבית ההבראה וקראנו לו חיים גסטאפו. היה גם עובד אחד נמוך וצולע שהיה בא ברגל לבית ההבראה מכיוון רח' רימונים. היו לו ברזלים בסוליות הנעליים והיינו שומעים אותו מרחוק ואומרים: הנה בא פסח הפיסח.... קראו לו פסח

רחוב רימונים היה אז הכביש הראשי שהוביל לבית הבראה של קופת חולים. עבורי זה היה מקור הכנסה קטן. היינו מחכים למבריאים בתחנת האוטובוס ליד תחנת הדלק ומציאים להם את שרותי נסיעת המזוודות.

בהקשר למעללי איתי פלאות אז חשוב להזכיר שזה גם כולל איך מרגיזים את האדון פוקס בעל המכולת במרכז הישן ואולי גם גונבים פה ושם ממתקים. אני זוכר שפעם אדון פוקס אפילו רדף אחריו, למה הוא רדף את זה כנראה רק איתי זוכר.

באותם ימים לא היה לנו הרבה קשר עם ילדים מבתי ספר אחרים מלבד עם יוסי בלנקשטיין חברי משכבר ימים. יוסי, מטעמים שהשתיקה יפה להם, הוגלה בכיתה ב מבית ספר קרית עמל לכיתה א בבית ספר רימונים. יוסי, חברי משכבר ימים, היה לימים הגשר ביני ובין כל החברה שגרו ברחוב מורדכי וגולמב. המכנה המשותף ביני לבין יוסי היה שלא היו התלמידים הכי מבריקים, אולי דוקא כן אבל את הברק אף אחד לא ראה. לבקר אצל יוסי בבית אצל מרים וזאב ההורים היתה חוויה. ליוסי היה כבר מותר לעשן מגיל 11. לא שזה כל כך ענין אותי אבל אצל יוסי בבית הכל היה יותר חופשי – זאת אף פעם לא היתה בעיה להשאיר ולאכול שמה, אמא שלו פשוט אמרה כך כיסא ותצטרף. יוסי היה הראשון במחזור שהיתה לו חברה. יוסי ושרה פלדמן, זה היה מושג בפני עצמו אבל כנראה שלכל האהבות הראשונות יש היכן שהוא סוף.

ישנם בטבעון של אז כמה מנהגים מיוחדים. אצל ההורים שלי היה מנהג שכל יום שבת אחרי הצהריים אנחנו הולכים לטייל או יותר נכון הייתי חייב להצטרף לטיול. אני לא יודע מהיכן המנהג הזה הגיע אבל הייתי חייב ללכת איתם לטייל. להורים יש בכל מיני רחובות מכרים, בני עיר וכו'. בדגניות יש את חנה ומייק שגרים סמוך לבית של רפי גינת ובהמשך יעוז ריבנסון והבית על העץ. הרבה פעמים אנחנו מדרימים לרח הבונים ששמה גרים חברי הגרעין של אמא מקיבוץ חניתה. משפחת קיפרמן, וולר, שכטר ועוד. הבונים שעזבו את הקיבוץ לטבעון.

בטבעון של פעם בשבת אחרי הצהריים כולם מטיילים הדשא למטה בקרית עמל ובמרכז מלא בהורים וילדים. היום שאני בטבעון ואני מטייל במרכז לפעמים אני רואה אולי משפחה אחת או שתיים שיושבות על הדשא אבל אז כולם היו בחוף. בקרית עמל יש את הקפה של קורנבלום ושמה קונים גלידה.

לאדון קורנבלום, הבעלים של הקפה. ישנה כרס כמו אישה בחודש העשרים. אבא שלי אמר לי שאדון קורנבלום בלע פעם הגה של אוטובוס. אם אבא אומר אז אבא בטח יודע רק שאני לא כל כך הבנתי איך הגה עבר לו דרך הפה. בקרית עמל יש את הפלאפל של פתחי ואת יקיר ואשתו שמוכרים גוזז. בעלי התנויות של אז היו חלק מהנוף של טבעון. יקיר ואשתו העבירו את כל חייהם בקיוסק הקטן, מסתתרים מאחורי הדלפק ומחכים שמשוהו יכנס ויקנה כוס גוזז ואולי גם ארטיק או קרטיב. בזמננו עדין לא היה קוקה קולה. גוזז זה סודה עם תרכיז. הסודה יוצאת ממכלל גז ואת התרכיז מוסיפים. יקיר תמיד אמר לי שהוא מכיר את אבא עוד מפולין ושהוא הגיע לארץ. הרבה על האנשים מאחורי הדלפק של הקיוסק לא ידענו. לא ידענו מה הם עברו או את מי הם איבדו. כל מה שידענו זה שאצל יקיר קונים גוזז ארטיק או קרטיב.

אני הולך עם הורי לבקר חברים ברחוב הבונים – ברחוב הבונים גרים רוב חברי הגרעין של אמי – גרעין גורדוניה מרומניה תאריך עליה לקרקע בקיבוץ חניתה 1938 אמא רק בת 19- בבונים גרים חיים וסיומה ועוד חברים שהיו פועלי בנין ויותר מאוחר פקידי מפלגה. אני אוהב ללכת לסיומה וחייקה מכוון שיש להם בבית אנצקלופדיה "תרבות". בישראל של אז יש שתי אנציקלופדיות "תרבות" לנוער עם תמונות מרהיבות והאינצקלופדיה "העברית". אבא ואמא אמרו "שתרבות" זה ללכת ביום שבת לילדים ושאת האנציקלופדיה העברית אצטרך לתיכון אבל מה לעשות אני מעדיף ספרים עם תמונות. אחרי הצהריים לטייל למרכז טבעון הייתה חוויה בלתי נשכחת. אנחנו יוצאים מהבית ברגל והולכים במעלה רחוב האלונים, הליכה שנראת לי אז מסע של כמה ימים בואך למרכז טבעון. המרכז באותם ימים שוקק חיים.

במרכז טבעון הדשא מלא בהורים עם ילדים. מי נשאר בבית בתקופה שעדין לא היה טלוויזיה ובטח לא אינטרנט. במרכז טבעון מוכרים פלאפל אבל המוכר הוא האשכנזי. רגע מי אמר שרק עדות המיזרח יודעים לעשות פלאפל טעים. יש לו עגלה עם סיר מלא בשמן והוא עומד עם הבן שלו ומוכר פלאפל וכולם עומדים בתור ומחכים למנה המיוחלת. לימים בנו לו בפניה חנות קטנה שמעולם לא הצליחה והיום זה כבר סניף של קפה קפה. מרכז טבעון של אז היא עבורי מאין העיר הגדולה. יש את המספרות, חנות של אתא, כיתן ואנחנו הולכים לחנות של מלמן ברחוב החורש לקנות ברגים, בית קולנוע והמשרד של אגד טבעון. במרכז היה אפילו בית מלון נווה הידוע, כמה כוכבים היו לו אני לא יודע מכוון שמעולם לא היתי בתוך המלון אלא במרתף. כן למי שזוכר בערך ב-1968-1969 במרתף של מלון נווה היה מועדון עם שולחנות סנוקר- בליארד מכוונות כדור רגל או משחקי מזל אלו או אחרים ואני כהרגלי כבר בחטיבת הבניים ובמקום להכין שיעורים אני מוצא את עצמי עם אחרים כמוני מנסה את מזלי במכוונות.

פרק 1

כיתה ד ומלחמת ששת הימים

כיתה ד מלחמת ששת הימים. כל כך הרבה דברים יכולים להתרחש בחייהם של ילדים. ב-1957 באנו לאויר העולם והנה השנה היא 1967 אנחנו בני 10 ועדים לאחד מהמאורעות ההסטוריים החשובים ביותר בתולדות מדינת ישראל, מלחמת ששת הימים. בכיתה ד אנחנו עוברים מהבניין היפה והמוכר של בית ספר רימונים, לשנה אחת, לבניין חדש וסביבה חדשה לבית ספר דגניות. אנחנו עוזבים את הכיתה של ברוך ברק היכן שקבלנו שיעורים בכימיה – או את הכיתה המיוחדת של עליזה לילנפלד היכן שלמדנו טבע ולא לשכוח את הצריף ששימש בתור נגריה לשיעורי מלאכה. למי שאינו יודע. רחוב דגניות נקרא גם "שיכון חיילים משוחררים" הוא נבנה עבור חיילי הבריגדה היהודית בצבא הבריטי. להורי היו שמה חברים בבנינים המדורגים. שמה הכרתי את יעוז ריונזון שגר בשכנות לא רחוק מרפי גינת הידוע. שמואל יונס – קריין הרדיו ולוחם השייטת גדי סוקניק ועוד. אני לא מכיר אותם אישית אבל אני זוכר שהלכתי עם ההורים לביקור יצאתי החוצה וישבתי למעלה ליד הילדים היותר גדולים. לפעמים הם גם צעקו "לך מפה צוציק"

רחוב דגניות זה גם אבי אובנטל וכרמלה מהפנסיון – אבי אומר שכולם יודעים יש אמא חזקה ושוכחים שיש גם אבא. אבי גר בשכנות ל מוישה מלמן והוא בן עיר של אבא שלי. מוישה היה פעם המסגר של המועצה ויותר מאוחר כמו כולם פתח מכולת במרכז. מלמן זאת משפחה של חנויות. בכלל בטבעון של אז לאבא שלי יש כל הזמן תחנות. אבא מנהל ותיק ואזרח עובד צהל מכיר ומוכר. בדגניות גר מכר ותיק שלו מהצבא הקציין בתר אביה של לימור בת כיתה.

אז דברתי על אבי אובנטל. בטבעון של פעם אני מכיר הרבה ילדים. לא צריך להיות ממש חברים אבל תמיד נפגשים. בגן, בית ספר או בתנועה. בברכה או יותר מאוחר בסרטים של יום שישי ועוד או במועדון הביליארד של אדון עמר מתחת למלון נווה.

בטבעון של אז אנחנו חיים בכל מיני עולמות. הקריה היא קטנה ומחולקת לשכונות עם אנשים שבאו מרקע שונה ובכל מקום ישנם ילדים קטנים וכאלו שכבר גדולים. רחוב הדגניות "שיכון חיילים משוחררים" שנבנה לחיילי הבריגדה היהודית בצבא הבריטי. רחוב השושנים שנקרא "גבעת המיליונרים" כי שם היו בתים יותר גדולים.

פתאום מכיתה קטנה אנחנו 40 ילדים בכיתה עם הרבה פרצופים חדשים. ורד גפן, וכול הרותי, יעוז, לימור, צופנת גידי שאבא שלו ז"ל יהיה עוד הרמטכ"ל. רותי אביאל מוסיפה - בטח. יעוז, דני שגב, גידי אלעזר, אסף ספיר. דורון שמואלי נראה לי גם. עדיף שאסתכל בתמונה שיש לי. יותר מאוחר. אסף ספיר, נכון. פעם חנקתי אותו אולי יוסי יגר גם למד אתי בדגניות, וכמובן דודי ויואב זיגלמן. לאט לאט זה חוזר. ברוריה המחנכת ואולי יש עוד שאיתם הסליחה אם אני לא מזכיר את שמם. רוני אופנר היא המורה לספורט. אנחנו עוד קטנים אבל אמיר האח שלה גם הוא יהיה במלחמה הבאה בין הנפלים. יש גם את דומר המורה למוסיקה ואת אמיליה אמא של רוני ז"ל המורה לחקלאות. כמה הרבה ז"ל במשפט אחד.

ורד גפן בת כיתה עוד מימי הגן מציינת שהיתה התנכרות בין ילדי דגניות וילדי רימונים. אני החזרתי לה "הייתם סנובים" והיא אמרה "וואתם הייתם פושטקים" – למי שכבר שכח אז "פושטקים" = פושטק אדם ריק ופוחז (עממי): מה מחפש בקהילתנו הפושטק הזה – פושע קטן ועוד. לא אמרו ישר "ערסים" אלא פושטקים.

בכל כיתה של אז היו את המלכים והמלכות אז אולי מדובר במפגש מלכותי בין שתי אומות שונות. אני זוכר את הבנות המלכות (בנתיים כבר הורדתי את השמות) אמרו לי הוצאת דיבה ועוד) אם הן היו אכן המלכות לא יודע אבל אני זוכר שגידי אלעזר בנו של דוד אלעזר ז"ל רמטכ"ל העתיד היה קרוב לבית המלוכה והרבה רצו בעיקרו. אז כן הכיתה היתה ממש בית מלוכה.

אבל רגע לפני שהרוחות מתלהטות ואנחנו מכניסים להסטוריה את המערכה בין "הסנובים לפושטקים" תנו לי רגע לעשות קצת סדר. דבר ראשון לא דובים ולא יער. בטבעון של אז בגיל עשר מרכז טבעון היה עבורנו, אלו שגרו באזור קרית עמל הצפונית, רחוק כמו נסיעה לעיר הגדולה. לנו בבית עוד לא היו אופניים ואני זוכר איך שאבא שלי היה הולך לשכן ומבקש להשאיל את האופניים כדי לרכב למרכז כאילו שמדובר היה בנסיעה לתל אביב. הילדים שלמדו בבית ספר רימונים הכירו אחד את השני עוד מהגנון והנה אנחנו יוצאים לעולם הגדול, אנחנו נפגשים עם ילדי בית ספר דגניות. זה היה תקדים שילדי בית ספר עממי בגיל 10 יעברו בניין. לא היינו "סנובים או פושטקים" אלא סתם שובבים. ילדים שבגיל 10 עזבו בבוקר את השכונה ובית הספר המוכר ועברו ללמוד במרכז מה שלנו נראה אולי קצת העיר הגדולה.

טבעון שלי

במקום ללכת כל בוקר כהרגלנו לבית ספר רימונים. כל בוקר מגיע האוטובוס ואוסף אותנו. יהודה הנשיא, בורכוב את זה אני זוכר. אחרי זה דרך רמו או אולי אלונים בואך מרכז טבעון ולרחוב דגניות. נהגים האדון גפן אבא של ורד – גולדשמידט – אולי גם אבא של עופר מרחוב יזרעל וכמובן האחרים שאת שמם אני כבר לא זוכר

בבית ספר דגניות מצבי מבחינת לימודים אינו משתפר, לא שהוא היה פעם טוב. היום מדברים על ריטלין או "הפרעת קשב, ריכוז והיפראקטיביות – פעם אבא תמיד הזכיר לי "אם לא תלמד תיהיה רועה אוזים". אני ודוד סרדאי נמצאים במאין תנאי. אני עדין זוכר שיחה עם שמעון אלון המנהל שרצה להשאיר אותי כיתה ואני בכיתי לא יכולתי לתאר לעצמי לא להיות עם אבי ומנחם וגיורא ואיתי ועוד חברי למשחק. דוד סרדאי עזב אותנו ונשאר כיתה. למי שכבר שכת היה גם את בית ספר רקפות "בית ספר למפגרים" ככה קראנו להם. איזה אכזרים היינו. היום מדברים על חינוך מיוחד אז – אתה מפגר או בבית משוגעים - בן כיתה אחר הגיע בסוף לבית ספר רקפות וגמר ללמוד בכיתה ח. אז אני נצלתי על הסף.

בבית ספר דגניות – בזמן המלחמה אנחנו עוברים לכמה ימים לבית ספר יבנה. נדמ לי בגלל חוסר מורים. כבר אמרתי קריה אחת ועולמות שונים. בבית ספר יבנה יש הפסקה אחת פעם בשני שיעורים. למי יש את הסבלנות לשבת כל כך הרבה זמן בשקט. יותר מי זה אני לא זוכר.

שאני חושב על כיתה ד 1967 אני מקבל רגש מסויים – רגע אנחנו היינו חלק מההסטוריה – חודש יוני עוד מעט והחופש הגדול המיוחל יתחיל ואנחנו ילדי המלחמה – על מבצע סיני שמעתי – אבל נולדתי רק ב1957 בששת הימים היתי כבר בן 10

רבין הוא הרמטכל לוי אשכול ראש הממשלה ומפא"י בשלטון. מנהיגי האומה מדברים עברית עם מבטא מלבד כמה צברים מעטים וכולם היכן שהוא נצולי שואה. בכיתה ד אני לא יודע הרבה על קיבוץ הגלויות או מה עבר על יהודי המזרח אני חיי בעולם קטן של מפאי וההסתדרות. יחיאל מהחנות -- 1967 היא שנה אחת לאחר שאיבי נתן עשה את הטיסה המפורסמת למצרים – הייתי בכיתה ג ואני זוכר שדברנו על זה בכיתה ככה שאני לא סתם מספר

לבית ספר דגניות אנחנו מגיעים באוטובוס של אגד שאוסף אותנו מיהודה הנשיא בורכוב וכו. נהגי אגד של אז הם מוכרים, הם האבא של ורד, רותי או של אורנה או של אייל דביר או אסף ספיר הם לא סתם נהגים הם "חברי אגד". לחזור הביתה מבית הספר זה כבר סיפור אחר. "סימני דרך" במקום לעלות לאוטובוס, חלק מאיתנו העדיף ללכת ברגל דרך השביל שמחבר את דגניות בואך בריכת גלי טבעון, דרך רחוב האורנים עד למרכז הישן ודרך רחוב אלונים הביתה. לא לשכוח בבקשה אנחנו רק בני עשר הולכים עם הילקוטים אנחנו עדין לא חילים עם קצב הליכה אלא ילדים שהולכים הביתה מדברים ומספרים למי יש אבא יותר חזק.

אז במקום לעלות על האוטובוס ולהגיע בזמן הביתה שיחקנו סימני דרך. "סימני דרך" הוא משחק ילדים המיועד לשני משתתפים לפחות ומצריך גיר, אף כי השימוש באבן גיר נפוץ יותר. המשתתפים מתחלקים לקבוצה בורחת וקבוצה רודפת, כאשר אם יש מעט משתתפים מספיק שחקן אחד בקבוצה הבורחת. הקבוצה הבורחת מתחילה לנוע, בעוד הקבוצה הרודפת ממתינה (נותנת "פורי"). הקבוצה הבורחת מסמנת חיצים על המדרכה, אשר מסמנים את נתיב הבריחה שלה. על הקבוצה הרודפת לאתר את החצים ולהשיג את הקבוצה הבורחת.

ההורים שלנו בשלב מסויים כבר לא התלהבו מהרעיון מכוון שעזבנו את בניין בית הספר בשתיים עשר בצהרים והגענו הביתה לפעמים גם באחת וחצי.

בכיתה ד למדתי לדעת עד כמה ילדים יכולים להיות אכזריים ופה גם המקום להתוודות. אנחנו הבנים עשינו חרם קבוצתי על עופר קרבי. למה? עד כמה שאני זוכר הוא דיבר גם עם הבנות. עופר היה פשוט תלמיד טוב הוא תמיד היה אומר בצורה מנומסת "מורתי" וזה הרגיז. נו היינו ילדים. עופר אפילו ידע לנגן על הפסנתר. איזה ילד מנגן על פסנתר שכולם משחקים רק כדור רגל. לימים אחרי שעופר עבר ניתוח בברכים ושכב כמה חודשים בבית, יעקוב זילברמן ואני זכינו באליפות מי ביקר אותו הכי הרבה. אז עופר אנחנו חברים ?. היום אני יודע שהטרדה בין ילדים זה נושא מאוד כאוב. אני זוכר עד היום את מי הטרדתי ואני מצטער. פעם אבא של אסתר אורנשטיין היה צריך להגיע לכיתה ולדבר איתי מכוון שהשתמשתי בכמה שמות גנאי שהשתיקה יפה להם. במקרה אחר הגיע גם אביו של אהוד גראוברט ז"ל שהיה צעיר מאיתנו ב שלוש שנים. משום מה הוא בכה לאבא שאני מטריד אותו.

בכיתה ד אנחנו מקבלים שיעורי מוסיקה. מוסיקה וטבעון הולכים תמיד יד ביד. כלי הנגינה של אז הם חליליות ואקורדיון אולי כזכרון לעבר ברוסיה או פולין. בחליליות שולטים שלמה תדהר המורה הידוע מרחוב המגדל. הבנות למדו אז לנגן על חליליות. יש חלילית ויש חליל האלט ובבקשה לא לבלבל עם חליל הצד שאת זה לא למדו בטבעון של פעם. אז המורים הידועים לחליליות הם דומר ושלמה תדהר. אני עדין זוכר את דומר נוסע בטבעון עם מכונית הפולקסוואגן חיפושית שלו. אחרותי למדה 4 שנים לנגן על חלילית ועל חליל האלט בחוג של שלמה תדהר.

טבעון שלי

בטבעון גם מנגנים על אקורדיונים ושמה המורים הם אופנהימר בטבעון ופריטש בקק"ל. אני לקחתי שיעורי אקורדיון אצל פריטש אבל כמו תמיד התמדה לא היתה הצד החזק אצלי. אני זוכר שגם ברוך כהנא למד אקורדיון אצל פריטש וגם יובל אגמי אבל אולי אני טועה.

5 ביוני 1967 מלחמת ששת הימים פורצת. אני זוכר עדין איך המורה שלחה אותנו הביתה. אנחנו היינו בני 10 ולא ממש ידענו מי נגדנו - מצרים, ירדן, סוריה ולבנון, שנעזרו במדינות ערביות נוספות: עיראק, ערב הסעודית, לוב, סודאן, תוניסיה, מרוקו ואלג'יריה.

. אני זוכר גם את תקופת המתח שקדמה למלחמה. אבא הזמין את חמדה הפועל הערבי שיחפור לנו שוחה בגינה. היתי קטן וכנראה גם לא מספיק חזק לעסוק במלאכת החפירה. השכן ממול שהיה יותר מבוגר חפר לבד ואני עמדתי והסתכלתי. למי שעדין זוכר הגי"א (כיום, פיקוד העורף) היה אז ליד מגדל המים ברחוב המגדל. אני זוכר שהלכתי להסתכל. זה היה שמה כמו כוורת. צביקה השכן ממול שהיה יותר מבוגר כמו רבים אחרים מבני גילו עסק בחלוקת הדואר. אנחנו עמדנו ליד הדואר - מכוניות שעברו קבלו "האפלה חלקית" של הפנסים לנסיעה בחרום. כלומר צבע על הפנס עם חור קטן לאור. אחרים אני זוכר עזרו לחופר שוחות למי שלא היה יכול

מלחמה זה מתח וסבל אבל גם שירים. מלחמת ששת הימים היא אולי המלחמה שתרמה את הכי הרבה שירי המלחמה. אם יש מלחמה אז כמובן צריך גם להרים לעם את המורל.

נאצר מחכה לרבין" הוא פזמון ישראלי מאת חיים חפר, שחובר בתקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים במטרה " לחזק את המורל הלאומי - הפזמון חובר בעקבות הכרזתו התוקפנית של נשיא מצרים, גמאל עבד אל נאצר, כי הוא מחכה לרבין, רמטכ"ל צה"ל באותם ימים.

נאצר מחכה לרבין, איי איי איינאצר מחכה לרבין, איי איי איישיחכה ולא יזוז, איי איי אייכי יבוא מאה אחוז, איי איי אייאיאי איי אייאיאי איי אייאיאי איי איי.

אז אם אנחנו כבר מדברים על יתר השירים, הנה הרשימה המלאה. אלו שירים שילוו אותנו בתנועה, בערבים שישבנו ליד המדורה או בטיולים והמחנות של התנועה או בית הספר.

בתי את בוכה או צוחקת - יפה ירקוני - גבעת התחמושת - להקת פיקוד מרכז - גשר אלנבי - יהורם גאון

הגיע מכתבך - עליזה עזיקרי - החזיקי לנו אצבעות - רן אלירן - הייתי נער - להקת הנח"ל - הכותל - שלוה ברטי - המכתב - חוה אלברשטיין - ירושלים של זהב - נעמי שמר - מה אברך - חוה אלברשטיין

מה איכפת - שמעון בר - מי שחלם - יפה ירקוני - מלכות החרמון - להקת פיקוד צפון - נאצר מחכה לרבין - אריק לביא - עמק דותן - להקת פיקוד צפון - קרב רפיח - אריק לביא - רבנו גורן - יפה ירקוני

שארם א שיח - רן אלירן - שוב לא נלך - אריק לביא - גברת ברויידא ברנר

הרבה על מדינת ישראל לפני מלחמת ששת הימים אני לא יכול לספר הייתי - והגדול מכולם ירושלים של זהב - נעמי שמר רק בן 10 אבל מה שאני כן יכול לספר שכמה חודשים אחרי המלחמה, אבא, אמא ועוד זוג חברים שכרו מונית שלקחה אותנו ליום טיולים. " 3 בלירה 3 בלירה. עברנו בירושלים, שכם, בית לחם, חברון, יריחו. ראינו פתאום את החומה ואת הכותל המערבי. הסתבנו חופשי בין הערבים בכל אותם ערים. מי חשב אז שמה שנראה דבר זמני גם ב2018 ימשיך להיות בעייתי.

ביום שהמלחמה פרצה, המורה שלחה אותנו הביתה. אמא שהיתה מורה בנהלל הגיע קצת יותר מאוחר אבל אחותי ואני כבר היינו עסוקים בלהדביק רצועות נייר עיתון על השמשות, במקרה שתייה הפגזה או רעידות ששברי הזכוכית לא יתפזרו. התחלנו גם לתלות שמיכות על החלונות שתייה האפלה מוחלטת. אני זוכר שבמשך ימי המלחמה עמדנו ליד הדואר עם שולחנו וכיבוד והסתכלנו על השיירות שעברו בדרכן לרמת הגולן. היו שמה משאיות עם חילים, גוררים עם טנקי שרמן והרבה זחלמים למי שעדין יודע מה זה. את סוף המלחמה אני גם זוכר. הרבה חיילים ורכב צבאי הגיעו לתחנת הדלק של פז לעבור שטיפה. לשבת ליד אותם חיילים ולקבל מהם תרמילי כדורים נחשב בעיני אז למשהו .

חשבתי גם שפעם גם אני אהיה גדול וחייל או אולי עד אז השלום יבוא.

פרק ז

בית אבא ובית הכנסת

בטבעון שלי יש גם את בית הכנסת. לא רבנות, חרדים או חזרה בתשובה. בית הכנסת ברחוב זבולון הוא שארית למה שהיה פעם. דור של שומרי מסורת מבית אבא. היו שמה אנשים דתיים ציונים או כאלו שהגיעו רק בחגים. אבא בכלל לא דתי אבל משום מה גם בגלל שסבא עוד הלך לאותו בית כנסת הוא עדין הולך. זה הקשר האחרון שלו למה שהוא הכיר בפולין. שמה הוא פגש את פאל שהם בערך באותו גיל 93-95 אחרים כבר מזמן אינם (אבא השנה יהיה בן 100). פעם המקום המה באנשים היום לפעמים בקושי יש מניין.

היו כאלו שגדלו בבית דתי או רק מסורתי, אחרים עוד הספיקו ללמוד בישיבה או היו חברים בתנועה אבל אחרי גמר המלחמה הרבה השתנה. לא כולם צעדו בחג לבית הכנסת בזבולון יש את אלו שכבר מזמן נטשו או כעסו ושאלו את אלוהים איפה היית.

בית הכנסת ברחוב זבולון זה ריח של חג, ראש השנה, יום כיפור ושמחת תורה ולפעמים גם בערב פסח לפני ליל הסדר. סבא כבר הלך לשמה עד שנפטר ב1963 ואילו אבא ממשיך במסורת עד היום. בחג אני בבית הכנסת. לא רוכבים על אופניים בכבישים או מקליטים סרטים. בחג הכל שקט והרחוב כמעט ריקים.

לנו יש שכן דתי ואבא אומר "בשבת לא עושים אש, צריך להתחשב" הבן שלו נוסע איתנו לפעמים ביום שבת לים. שכן דתי זה טוב מכוון שתמיד יש את מי לשאול באיזו שעה צריך ללכת מתי מתחילה תפילת "קול נדרי".

בית הכנסת בזבולון וברחוב יזרעאל הוקמו באופן פרטי ואינם מקבלים תקציבים אלא תרומות. בבית הכנסת אבא קונה מקום בסוף ליד הדלת ויושב תמיד על כסא מתקפל. קדימה על פי הגיל והתרומה יושבים כל הגברים.

בבית הכנסת אנחנו חבורת ילדים קבועה שנפגשת תמיד בימי החגים. גדי טאוב הוא חלק מחמולת טאוב. אבא שלו איש ספרים אדם רציני. הם שמה קבוצה – אבי של גדי, אבא של אודי בן הדודה ואם אני לא טועה גם אבא של עודד הדוד שעבד בדואר. ילד ממושמע צריך לעמוד בשקט ליד אבא ואילו אנחנו חסרי מנוחה כמו נמלים בכוורת.

אז החבורה היא גדי טאוב ולפעמים גם עודד הבן דוד, דרור ברום ואחותו חגית לימים גברת יוטבת אשתו של גדי. גם יואב גרוס ואחיו אורי באים וגם אבי וויצנר, עופר מרחוב יזרעאל ואולי עוד. גם שרה בן ארצי לימים אשת ראש הממשלה מסתובבת עם החבורה. האבא שמואל בן ארצי הוא מורה תנ"ך ידוע וסמל לשמירת מסורת עם ציונות. שמואל בן ארצי לימד תנ"ך ברימונים, דגניות ויותר מאוחר עם אמא גם בנהלל.

בית הכנסת בזבולון זה גם בר מצוה, עליה לתורה. ברוך כהנא ואני לומדים אצל פאל את פרק הפטרה והעליה לתורה שלנו היא באותו יום ושעה רק שאני נמצא בזבולון וברוך שייך לבית הכנסת ביזרעאל ואת פאל המורה שלנו אי אפשר לחלק לשניים והוא הולך לראות שאצל ברוך הכל בסדר. סוף טוב הכל טוב. חשבתי שאני אשכח את הניגון ולא אסתדר בקריאה אבל הכל עבר בשלום.

איך שהחג מתחיל, הרחובות מתמלאים באנשים שצועדים לעבר בית הכנסת. מרחוב בורכוב מגיע חמולת טאוב וגם אבא של רני מסינגר ז"ל מגיע לפעמים. אבא של דרור ברום כמו אבי מסתפק בכסא מתקפל בסוף האולם. למחרת ערב החג בבוקר, אני הולך לבית הכנסת לא מתוך כוונה לקרוא בסידור אלא לשחק בחוץ עם גדי דרור ואחרים. האבות שלנו מתפללים ואנחנו משחקים או סתם יושבים בחוץ ומדברים.

ביום כיפורים צריך לצום. בבית אנחנו לא דתיים ואבא מעולם לא צם ואני חייב לאכול. גדי מספר שאצלם המטבח בכלל סגור. נדמה לי שאפילו פעם הבאנו קצת אוכל לבית הכנסת ואכלנו משהו בחוץ.

ותיקי טבעון, ניצולי שואה האחד נשאר באמונתו ואילו השני רצה לזכור רק את בית אבא. הסבים והסבתות שלנו אם זה היה בפולין או רומניה ובשאר מזרח אירופה חיו בקהילות יהודיות. אמא ז"ל שנולדה ב1919 ועלתה לארץ ב1938 למד עברית עוד

טבעון שלי

בבית. סבא היה כבר ציוני ולמי שעדיין לא למד הסטוריה. ציונות זאת תנועת גורדוניה בין השאר ועליה לארץ. היו אז דתים- מסורתים, ציוניח או כאלו שהיו שיכים לחצרות החסידים

אבא מספר שבירוסלב עירת הולדתו היו הרבה בתי כנסת זכר לפילוגים והוויכוחים שכבר אז היו בין היהודים בכל מה שקשור "למרק שנשפך" אחרי כניסת השבת או בגלל עגלון שהגיע לעירה סמוכה לפני כניסת השבת ולמרות הכל חזר הביתה לטפל באשתו ואיך הקהילה תססה.

שאומרים בית אבא הכוונה לאותו בית שהם הכירו מהילדות. אבא אמא סבא וסבתא שגרו בשכנות או אפילו באותו בית. זה מזכיר להם את ארוחת השבת החגים והפעילות. רוב אלו שהגיעו לארץ ולטבעון היו "שארית" ניצולי מחנות. היו הרבה זכרונות אבל גם עתיד חדש שצריך לחיות.

פרק ח

בריכה הרקדות וקולנוע

זכרון זה דבר נחמד, יש את המחשב שאוגר נתונים ויש את מוח האדם שאוגר רגשות, טעמים, חוויות זכרונות על המים ואפילו איזו מוסיקה נשמעה מהרמקולים של הבריכה. אני מתחיל לכתוב על פרק הבריכה והזכרון קצת עובד. גדי טאוב מוסיף "כל כך מעט לספר על הבריכה" ואחריו ישר מגיעים האחרים והתגובות זורמות. אני לא מחשב אלא בן אדם, התגובות פותחות עוד כמה דלתות בזכרון האנושי ואני מצליח להכנס לדלת שמחזירה אותי "לבריכת חנה סנש" קצת "לבריכת גלי טבעון" לחוף הים הפרטי של טבעון "טנטורה" למשאית של "לנדאו" לשנות השישים שהבריכה היתה מקור מפלט מהחום של הקיץ ולהגיע לחוף הים זאת היתה חוייה אבל עם מאמץ.

היו כאלו שהרחיקו אפילו עד "הסחנה" ועל הכנרת אני כבר לא מדבר. להגיע באותם ימים לכל המקומות האלו היה כרוך בתכנון ומאמץ ביחוד לאלו שלא היה להם רכב פרטי והם היו הרוב. יש גם את חוף הים "בבת גלים" שאליו אמא היתה לוקחת אותנו באוטובוס שזה היה יותר קל. אחרי שאבא קנה רכב הגענו עד חוף הארגמן בעכו. אבא ואמא העדיפו לנסוע לשמה יותר מאשר "לטנטורה" הידועה. הגענו גם "לחוף בקרית חיים" מכוון ששמה גרה המשפחה. חוף נחמד עם זפת שמגיעה מהנמל בחינם.

למי שלא יודע בשנות השישים אין עדין שתיים או שלוש מכוניות מול הבית. לים מגיעים עם הטיולית של "לנדאו" בקרית עמל ובטבעון אם אני אינני טועה היה את "רוזנטאל" המתחרה ויש גם שרות אוטובוסים לים שבו מעולם לא השתמשתי. יש כמובן גם אבות עם רכבים. כל עובדי מקורות, חברת החשמל, סולל בונה ועוד כל מיני "עשירים" של אז ואולי גם כמה קצינים בכירים. אבא הוא מנהל עבודה בכיר בצבא ורוכש פולקסווגן חיפושית. גג חצי עגול עם שתי דלתות ושתי חלונות שנפתחים לגמרי. זה סינט שלעצמו לחזור הביתה מהים ברכב כזה שמזגנים עדין לא היו. למי שעדין זוכר, את שיעורי נהיגה לוקחים אצל בית ספר "יעיל" ליד בנק הפועלים ברחוב יהודה הנשיא פינת בורכוב.

"לנדאו" לעת זקנה כבר היה בלי הטיולית אלא רק עם מיניבוס קטן. אורה הבת הצעירה שלו הגיעה יום אחד לאבא הביתה וביקשה לא להענות לבקשות של אבא שלה להסיע אותו מכוון שהוא כבר היה זקן ולא כשיר להסעת נוסעים. בטקס ההלוויה שבמקרה הייתי נוכח שמואל אבואב הגיע במיוחד לתת כבוד אחרון לאיש שליווה את רובינו אם זה לים, טיולי בית הספר והתנועה.

קיץ עבורי זה חום, הגגות בטבעון וקירות הבתים עדין לא מבודדים ואין מזגנים. בלילה אני ישן לפעמים עם אמא על הדשא מול הבית מנסה לברוח מהחום. שאבא בא הביתה ומתקן הסודה ריק (סיפולוקס) הוא מאוד מתעצבן. שיש צמאון שותים סודה ולא מיץ תפוזים מהבקבוק מכוון שזה עבור האורחים בשבת שאולי יגיעו. אז אנשים פשוט הגיעו ולא שאלו כל הזמן "בפייס" "נו אז מתי נפגשים" הדלת תמיד פתוחה מלבד שבין "2 ל 4" כולם ישנים.

קיץ זה סברס, ארטיק, קרטיב, אבטיח כבישים שרותחים ולפעמים אני רץ יחף למכולת של מוישה לקנות משהן ששכחנו. מוישה פתוח עד 2 בצהרים והצרכניה נסגרה כבר באחת בצהרים. אומרים "צרכניה" מכוון שהבעלים הוא "הצרכן" ולאבא ואמא היו שמה כמה מניות.

בטבעון של שנות השישים 1967 אני בן 10 ואני לומד לשחות. איך היה לפני זה אני כבר לא זוכר. יש לי תמונה בבית שבה אני ואימי בבריכת חנה סנש, אימי יושבת על המדרגות של בריכת הילדים וכנראה משגיחה עלי.

טבעון של שנות השישים היא קרית נופש עם כמה בתי קפה מאוד ידועים "קורנבלום" "פינגאווין" ואולי עוד ולנופשים יש גם את האפשרות לבקר בשתי הבריכות. "גלי טבעון" לפני המרכז שעברנו היא לא ממש בריכה "25 מטרים" ואילו בריכת "חנה סנש" 33 מטרים שאנחנו אומרים בגאווה שהיא חצי אולימפית "50 מטרים" אף פעם לא הייתי חזק בחשבון ועבורי ה-33 מטרים של בריכת חנה סנש זה החצי של 50 מטרים האולימפיים. בכל אופן החוג לשחיה ונבחרת כדור המים הידועה מתאמנים "בחנה סנש"

טבעון שלי

בטבעון של פעם היו דברים שאני לא יודע אם הם עדין קיימים, אולי אני רק חולם. החלומות שלי מחזירים אותי לבריכה להרקדות ולקולנוע. האם יש קשר אחד לשני? לא! מי אמר שלחלומות צריך להיות בכלל קשר? מה שחשוב יותר אלו החברים שעוזרים לזכור.

אז אני אתחיל לדבר על הבריכה. זה עכשיו חודש יולי ואם הייתי כותב על הבריכה בחורף אז אולי הייתם אומרים שהוא באמת יוסף בעל החלומות אבל מכון שזה קיץ אז נתחיל לדבר על הבריכה.

בטבעון שלי יש שתי ברכות, חנה סנש וגלי טבעון. יש גם בריכה שלישית אבל את הבניה שלה מעולם לא סיימו. ביער מתחת לקן הנוער העובד ברחוב רמז. הבריכה שלי היא חנה סנש.

דובי, לגבי הבריכה השלישית, למעשה זאת היתה הבריכה השניה שנבנתה, אבל מה? רק לאחר שהתחילו לחפור אותה, הרימו ראש לשמיים וראו שיש קווי מתח גבוה ממש מעל הבריכה... הפסיקו לחפור ואז חפרו את גלי טבעון דהיום – חיים בן חמו

השנה היא 1967 כיתה ד' אנחנו לומדים בבית ספר דגניות ומתחילים לקבל שיעורי שחיה מהמורה הידוע מיכאל אטקין ז"ל – אני זוכר שאיתי פלאות היה מאין כישרון הוא שחה כמו דג – כנראה שזאת הסיבה שלימים הוא היה ד"ר שמתמחה בתנועת הדגים. אני אוהב לשחות וביליתי הרבה שעות בבריכה אבל להגיד שאהבתי את חוג השחיה אז לא. בקיץ של כיתה ד' אני מצטרף לקיטנה של מיכאל אטקין על מנת להשלים את שיעורי השחיה. אם אני לא טועה שיעורי השחיה הופסקו בשלב מסוים מכון שמלחמת ששת הימים פרצה וחלק מהמורים גויסו.

אז הנה עכשיו אני כבר יודע לשחות כלומר אני צף על פני המים. בריכת השחיה זה חלק מטבעון. יש את חוג לשחיה ואת נבחרת כדור מים. הבריכה שלי היא חנה סנש ולמה חנה סנש? מכון שהעולם שלי קטן ואני מאוד קשור רק למה שממש מוכר לי. לחברים, לשכונה, לקולנוע זוהר ולבריכת חנה סנש.

לבריכה הולכים כמובן רק בקיץ. וקיץ זה חלק מ4 העונות שאולי פחות קימות. בבית אין מזגן והגג עדין לא היה מבודד. קיץ זאת אומרת בגדי קיץ. בחורף אמא מוציאה את בגדי החורף מהנפטלין - ואני הולך עם מכנסים ארוכים וחולצות עם שרוול ארוך בקיץ אמא מוציאה את הבגדי הקיץ מהנפטלין ואני הולך רק עם מכנסים קצרות וחולצות עם שרוול קצר. ללכת לבריכה זה מאין פולחן וחלק מתקציב הבילויים שקבלתי, פעמים בשבוע אני הולך לבריכה, אחרים הלכו יותר אולי בגלל שהיה להם יותר כסף אולי הם אכלו פחות לך תדע. אני הולך לבריכה מכון ששמה נמצאים כולם. רח בורכוב או מורדכי זה באמת לא משנה כולנו משחקים בקדרים באים.

אולי זה נשמע גזעני ומדובר בהפליה אבל לבריכה אנחנו לא הולכים בבוקר. בבוקר מגיעים כל הקיטנות. קיטנה אלו אנשים זרים, יש בטבעון גם שתי מוסדות ועוד כאלו וכאלו ולפעמים מגיעים גם אוטובוסים עם ערבים לך תדע מה הם עושים במים "מלבד פיפי" נו אנחנו ילדים, מה אנחנו בכלל מבינים שכולם רוצים ללכת לבריכה.

גדי טאוב - מוסיף

כל כך מעט לספר על הבריכה... אז נתחיל בגזענות... לא מדובר בערבים אלא בחבר'ה ממגדל העמק... אני הייתי מאלו שכמעט כל יום הלכו לבריכה... כן מהצהריים ועד לסגירה... עד שכושי היה מגרש אותנו. היינו האחרונים. אני זוכר את כושי הולך על רצפת הבריכה כשעל הכתפיים שלו עומד בחור... מכיוון שכושי היה כ"כ נמוך... אז גם במים הרדודים הראש שלו היה עדין בתוך המים... ריאות של לוי... ד"א אני למדתי לשחות בין הגן לכתה א'. אחי, איציק היה לוקח אותי ללמוד לשחות אצל מי שהיה אח"כ ד"ר לספורט מיכה קניץ. בבריכה היינו שמים את המגבות לפי היררכיה ברורה... כאשר המבוגרים יותר היו בפינת הטריבונה... היה שם שער קטן. ואנחנו כילדים הנחנו את המגבות באמצע... כשגדלנו עברנו אל הקצה המכובד. בשבתות לא הלכנו לבריכה מכון שכל העולם ואשתו היו בבריכה... המדשאות היו מלאות מלמעלה למטה... נסענו לים עם לנדאו שגר ברחוב יהודה הנשיא בקצה הירידה... לפני הסיבוב (מגרש הכדורגל שלנו), היתה לו טיולית מסוג וולוו עם שתי סולמות מאחורה... זה היה כבוד לשבת בקצה המשאית. ללנדאו היה קו שהתחיל ברחוב יהודה הנשיא, בורכוב, דרך רח' הבונים ויזרעאל לחוף טנטורה. חשוב להזכיר שאף פעם לא קניתי במזנון של בריכה כי היה מאוד יקר...! עוד משהו בריכת 'גלי טבעון' נחשבה בעינינו לנחותה יותר ולכן תושבי רחובות אלונים אורנים רמז...לא הלכו אליה. היא גם בריכה יותר קטנה (25 מ"א ולא 33 מ"א בקרית עמל...) זכרון נוסף אצל מיכאל אטקין היו הקרשים שהיינו שוחים כך רק בעזרת הרגליים.

טבעון שלי

ביום שבת אנחנו נוסעים לים, כן כל טבעון נוסעת לים, לחוף טנטורה. בבריכה יש יותר מידי אנשים ואנחנו אולי גם קצת שחצנים ומעדיפים את החוף הפרטי שלנו, טנטורה. יותר מאוחר בזמן התיכון אנשי טבעון גילו שבמקום להיות כמו כולם, צריך לפני טנטורה לפנות ימינה בקיבוץ נחשולים ואז מגיעים למפרץ קטן ויפה שהיום הוא כבר מזמן סגור לקהל הרחב.

גדי טאוב מוסיף:

כשהיינו ביסודי, בחופש הגדול, הייתי נוסע עם אמא שלי לחוף הכרמל הפתוח (היום יש שם מלון גדול) ושם נפגשנו עם אבא שלי... הנסיעות לים היו עם לנדאו עם הברנטים והמנדולות... היו כמה נסיעות בשבוע... אנחנו נסענו רק בשבת מכוון שהורים שלי בטחו בלנדאו..., היינו שחיינים

עופרה לייסטן מוסיפה:

גם אני למדתי שחיה אצל אותו מורה. מיכה קניץ. למדו איתי גם רני ז"ל ורינה מסינגר, שאז עוד גרו ברחוב מרדכי. שחיה היתה ענף מאד מפותח בטבעון. לאנשים שהיכרתי שגדלו במקומות אחרים לא היו שיעורי שחיה במסגרת שיעורי הספורט בבית הספר. כדי לנסוע עם לנדאו לטנטורה, היה צריך להזמין מקום ומכיון שלא היה לנו טלפון היה צריך ללכת אליו הביתה ולהירשם. אני זוכרת שקינאנו בחברי אגד שנסעו באוטובוס ולא בטיולית. דובי, זה מדהים כמה הזכרונות שלך דומים לשלי. תודה על השיתוף. ממש מרגש.

עמרם בר יעקב מוסיף:

אנחנו זכינו והיתה לנו כבר אז מכונית והיינו נוסעים הרבה לים. אבל הדרך חזרה בצפיפות של המכוניות אז, עם החול והזיעה, היו צלום לא קטן על העונג. סיום הנסיעה היה בתחרות מי מגיע ראשון למקלחת (אחרי ניקוי הזפת מהרגליים עם נפט...). אגב, בטימטומי קנאתי בנוסעים עם לנדאו. לפחות היה פיצוי חלקי לנסיכות איתו בטיולי בית ספר. נראה לי שה"מאפיה" ההונגרית היתה עם מקומות מובטחים בנסיעות ורק הנספחים היו צריכים "להילחם" על מקומות

לבריכה אני הולך אחרי ארוחת הצהרים, בדרך כלל עד השעה ארבע מכוון שאז מגיעים כל השחיינים לחוג השחייה ואת הבריכה מחלקים לשניים. פעם בכמה זמן מרוקנים את המים מהבריכה. אני זוכר איך מאיר "כושי" היה צועק אסור לצלול ואני פעם דוקא כן צללתי כמעט עד לסורגים שבקרקעית הייתי מאוד סקרן לדעת מה כבר יכול לקרות.

להגיע לאזור הבריכה זאת כבר חוויה בפני עצמה. אני יוצא מהבית עם בגד הים, מגבת וקצת אוכל. בטבעון של אז איך ברכות פרטיות ושהייתי קטן היתה לי מקסימום גיגית מפח.

ריח הכלור שמגיע לאף הוא חלק מהאווירה, אני קרוב לבריכה. בכניסה יושב לו רובן -אבא של אבי חליווה שהוא אחראי על המלתחה והפקדת הבגדים. זאת סככה ששמה אנחנו מפקידים את הרכוש בתוך שקי יוטה עם קולב. משמה אנחנו עוברים למלתחה, למטה גברים למעלה נשים ונכנסים לשטח הבריכה. הרגע הקשה ביותר אלו המלתחות שבכניסה, זאת "טבילת האש" לפני שסוף סוף זוכים להגיע למים המיוחלים. בבריכה יש את העומק, הרדודים ואת בריכת הילדים.

מלך הבריכה הוא "כושי" מאיר ז"ל המציל. מאיר זאת הבריכה והבריכה זאת מאיר. דורות שלמים גדלו עם מאיר עד שיום אחד הוא נהרג בתאונת דרכים. "כושי" תמיד שורק וצועק "ילד תצא מבריכת הילדים" על אלו מבננו שחשבו שהם עדין תינוקות. לאלו שלא יודעים "בגלי טבעון" יש להם את "מקס" המציל. אבל מכוון שילדי טבעון הם לא כל כך בעינינו נוסטלגיה או חוויות העבר אז הרבה פרטים לא מגיעים למערכת "טבעון שלי"

בבריכה אנחנו משחקים ופוגשים את אותן פנים מוכרות. יש את המקפצה שממנה אפשר לקפוץ ואת המזנון ששמה אפשר היה לאכול או לקנות ארטיק או קרטיב. פעם דודה עשירה מתל אביב הזמינה אותנו לאכול ציפס במסעדה, הרגשתי כאלו שהייתי בחו"ל.

השנים עוברות להן והבריכה היא אותה בריכה עם "כושי" השליט. יצא לי לבקר גם בבריכות אחרות אבל שום דבר לא היה כמו טבעון של אז עם הבריכה, החברה וכושי המציל.

טבעון שלי

ב4 אחרי הצהרים כמגיעים לאט לאט כל שחיני טבעון שמחולקים לרמות. יש את יורם שניידר שהוא האלוף, המורה וטבעוני וותיק. בזמני היתה גם משפחת דותן שכולם שמה שחו. אני לא בעיניני שחייה יש לי בעיות עם ההתמדה וכוח רצון. אחותו של עמוס קובץ בן מחזור היא גם בין האלופות ויש את דבורה חרמון המאמנת שהיא ובעלה שלום הם סיפור בפני עצמו.

בריכת חנה סנש זה גם כדור מים. אחד מהמועדונים הכי מפוארים בארץ עם הרבה תארים וגביעים. מהגילאים שלנו היו שמה אסף שטרן מיקי וויצן, גדי שוורץ, אורי גרוס ועוד ואני זוכר גם את משפחת הירשהורן המפורסמת.

השנים הן 1968 1969 ולבריכה מגיעות גם כל להקות הקצב הישראליות ואנחנו מציצים מאחורי הגדר. לבריכה יש דשא למעלה ולמטה וביום העצמאות יש גם את קרית השמחה.

לבריכה אפשר גם ללכת בלילה. אני זוכר שהלכנו עם מנחם ברנט לשחיית לילה. הרגשתי ישר שאנחנו כבר גדולים. לשחות לאור הזרקורים, להתייבש עם המגבת ולא רק בזכות קרני השמש ואז לעלות לכוון המזנון ולאכול משהו.

ביום העצמאות הבריכה היא גם "קרית השימחה" וברחובות קרית עמל רוקדים עד מאוחר בלילה. "בטבעון שלי" אני לא מתרפק על מה שהיה פעם אבל אני חייב לומר שלדעתי בחג העצמאות של פעם בבריכת "חנה סנש" זאת היתה ממש קריה שמחה.

פרק ט

בית הקולנוע

טבעון שלי ובתי הקולנוע של שנות השישים והשבעים. תנסה להסביר לילד בשנת 2018 שפעם הלכנו לחברים. שפעם ישבנו ברחוב וחשבנו ביחד מה לעשות. תנסה לספר לילד שפעם ישבנו שעתיים או ארבע שעות וצפינו בסרט מבלי היכולת להעביר את התחנות.

קולנוע זה סרט, מפגש חברים, יומן חדשות ועולם אחר שאליו אנחנו לפעמים הולכים עלמנת לשכוח את הבעיות או לטייל במרחבים שאז בשנות השישים לא תמיד היו בהשג יד.

אני הצוציק שנולד ב1957 לא יודע הרבה על בית הקולנוע שהיה פעם בבנין "בית הפועל" ברחוב הכרמל.

אני יושב וחושב ומנסה להבין את ההבדל בין אז להיום. אני רוצה לתת לקורא איזו תחושה שהיתה והיום כבר אין. אבי בן יוסף תושב טבעון אבל לא בן מחזור נתן לי את המילים

אבי בן יוסף

לא גדלתי על ברכי קולנוע יובל-אור, אבל זכיתי לפגוש בלופו בהצגות הערב ממש בטרם נסגר בית הקולנוע בגלל מיעוט של צופים. הוא היה אז הכרטיסן והסדרן. אשתי דהיום מלאה זכרונות מהימים ההם אז כולם, כמעט הכירו את כולם. לא סתם אנחנו מתגעגעים לאווירה אחרת שהייתה פעם כשהיינו ילדים. משפחתיות ביישוב היא מושג ערטילאי היום. כל אחד לעצמו עם המסך של 72 אינטש והפייסבוק. מעטים הם החברים שאתה יכול לכות אותם ככאלה, רובם הם חברים וירטואלים בדמות תמונה על מסך המחשב שלך. קם דור שלא ידע ולא יידע גם כנראה, את תקופת הקולנוע כפי שאנחנו חוונו אותה, ואת המרכזיות של המוסד הזה בימים שבטרם פרצה "הקידמה" והחריבה את כל מה שהכרנו

"כולם הכירו את כולם" "משפחתיות ביישוב" "כל אחד לעצמו עם המסך של 72 אינטש והפייסבוק"

אז זהו הייתי חסר השראה ואבי תיאר את מה שאפיין את התקופה ההיא. בית הקולנוע היה מקום המפגש. הלכנו לראות סרט מכוון שכולם הלכו. אם זה היה בבית הספר העממי יום שישי והסרטים של שעה ארבע, גיל התיכון או אפילו במשך תקופת הצבא. הלכנו לבית הקולנוע מכוון שכולם הלכו. שמה נפגשים פוגשים חברים ורואים כמעט את כל הקריה. שמה אולי רואים את אותה נערה או נער מהישוב ואולי יותר מאוחר מבקשים גם חברות. מסך של 72 אינטש וכורסה מרווחת או פייסבוק עם אפילו 2000 "חברים" וירטואלים לא יחזירו אותנו לאותם ימי זוהר של בתי הקולנוע של שנות השישים והשבעים.

בתי הקולנוע היו דומים: כיסאות עץ מתקפלים, חורקים וצריך להזהר שהאצבע לא תיציט. במעברים היו כאלו שאז נקראו, "הפושטקים" שגלגלו בקבוקי זכוכית בהפסקה ולפעמים גם באמצע הסרט.

לפני הסרט, היו מקרינים יומן חדשות – בחלקם של אולפני כרמל הרצליה, באחרים של אולפני גבע. בימים שלפני הטלוויזיה הייתה זו ההזדמנות היחידה של הצופה הישראלי לראות את מנהיגי היישוב, כיבוש השממה, גדולי עולם באים לביקור וכיוצא באלה. אחרי היומן היה "בקרו" – הסרט הבא הצפוי באותו אולם קולנוע – ואחר כך הסרט עצמו, בלי פרסומות. אלה הגיעו רק בשנות ה-70. בחיפה היתה גם הצגה יומית או שלושה סרטים במחיר אחד. בטבעון היו הצגות ב 6 ושגדלנו הלכנו ב 9 בערב. אבל את הסרטים של יום שישי ב 4 אני לא אשכח.

אני זוכר את קולנוע "זוהר" שמגיעים באיחור. עוברים את המחיצות והסדרן עם הפנס הקטן מוביל אותנו לכסא הנכון. היו הצגות שמזמינים כרטיס ומשלמים עבור המקום. היו סרטים שיושבים היכן שרוצים. בקולנוע זוהר אני כמו בבית עם החברים ביובל אור אני בהתחלה בין הזרים עד שגדלתי. להכנס לאולם הקולנוע החשוך, היה כמו לעבור לעולם אחר שכולו מלא בחלומות.

פעם בתקופת התיכון בפנימייה החקלאית כפר גלים, הלכתי ביום שישי לסרט עם עוד חברים.. אז רחוק מהבית מחברי הילדות וההורים הבנתי לראשונה שאין תחליף לסרטים והאווירה שאיתה גדלתי בקולנוע זהר או יובל אור.

טבעון שלי

אני זוכר שבקרתי לראשונה "בניו יורק" 1981. היתי קצת המום מהרחובות, המכוניות והאנשים. איך לא הילד שגדל על ברכי הוליווד חשב לרגע שהנה הוא נמצא בתוך סרט נוסף.....

אייתי פלאות – בן מחזור

אני חושב שקולנוע זוהר הוא המקום היחידי והאחרון שבו קניתי ואכלתי מקלות מלוחים. ולא היה שם פופקורן

השנה היא 1968 – אני בכיתה ה' אני כבר לא זוכר אולי זה היה לפני זה אבל אמא שלי לוקחת אותי פעם ראשונה לראות סרט ביום שבת בערב. "המרד על הבאונטי". אין חוויה יותר גדולה מאשר לראות סרט על מסך קולנוע. אני זוכר את "צלילי המוסיקה" ואת "חלף עם הרוח" שנמשך כ-4 שעות. אני זוכר את כל המערבונים הטובים עם גון ווין הנרי פונדה וכמובן "הטוב הרע והמכוער" אני זוכר איך התרגשנו שהגיע סרט עם "צ'רלס ברונסון" או התלהבנו מ"מסטיב מקאווין" "בברייחה הגדולה" הרשימה היא ארוכה ועד היום הילדים שלי מתפלאים כמה סרטים ראיתי ואז אני מסביר להם שבאותם ימים הלכנו מכוון שכולם הלכו על מנת לפגוש את כולם. בית הקולנוע היה אז מקום המפגש והיכן שלא היה בית קולנוע עם המסרעות הגדולות היו את מסרעות 16 מ"מ כמו בתקופת הפנימיה החקלאית. ביום שבת בערב רואים סרט ואיך לא

גדי טאוב. יוטבת

ב'זוהר' היו לנו מקומות קבועים... למעלה מצד שמאל. וזכור לכבודו שתמיד בשיא המתח... היו מגלגלים בקבוקים... שהיו כמובן מזכוכית!... ד"א זכור לי שבזוהר וביובל אור היו מקרינים את אותם הסרטים... ככה שאי אפשר היה לפספס... כשקולנוע אחד היה מציג במוצ"ש סרט 'פיוץ' אז הקולנוע השני היה מקרין סרט דרדלה... ומיום שלישי מחליפים ביניהם. היו שתי הצגות בכל יום... פרט לימי שישי שהיה 'הצגה יומית' הפרש של שעה בין יובל אור לבין זוהר כדי שיוכלו להחליף סלילים במחצית... אני כמשל הייתי מקבל מאמא דמי כיס... זה לא הספיק להרבה לכן היתה 'תוכנית חסכון' כך שלא פעמיים הייתי נכנס לסרט באמצע... כשהדלתות היו נפתחות, ואז היה אפשר גם לראות קצת את ה'פועל' כדורמים... בלי דמי כניסה. לסרט במוצ"ש זה היה חלום רטוב של כל ילד... חוץ מאבי מן הסתם (לא יודע...) אחד מחיר הכרטיס ושנית השעה המאוחרת של 'ההצגה'... אבל לסרטים ישראלים טובים נתנו ללכת - כך שראיתי את סאלח שבת... השוטר אזולאי, ארבינקא, כל ממזר מלך... במוצ"ש... וההתרגשות היתה עצומה. יצא לי לא רע בכך שיש לי אח בוגר... היה מכניס אותי בשבתות למשחקים של בית"ר טבעון ששיחקה בליגה ב'... קצת אחרי הכניסה היה אוחנה השמן (איש ה'פועל' אבל המגרש נדמה לי היה של ה'פועל') היה מוכר גרעינים שחורים... ושתייה קרה (לא כל כך) כי הוא הניח את הבקבוקים בגיגית מים בלי קרח... לא זכור לי שנשעתי אי פעם לראות סרט בחיפה... למרות שמה שהוקרן ב'ארמון' היה מגיע לטבעון אחרי שנתיים... למי לא היה סבלנות לחכות???? ודובי... עוד ד"א אחד 'אוריון' לעולם היה קולנוע לסרטי סקס. הקולנוע היה ליד תחנת האוטובוס לטבעון, ומול הקולנוע היה פלאפל 'אוריון'... לא משהו אבל הכי קרוב לאוטובוסים

עופרה ליסטן

לי היו מרשים ללכת לסרט רק אם על הפלקט שלו היה כתוב "מומלץ ע"י משרד החינוך

חוץ מזה אני זוכרת איך היינו מתקבצים ליד הכניסה וכשפתחו את הדלתות נדחפנו כהוגן. עד היום לא ברור לי למה. אחותי ואני היינו מביאות אוכל מהבית ואחרי הסרט היינו הולכות לסבתא שלנו שגרה ברחוב כצנלסון. אני גם זוכרת שאם רצינו לצאת החוצה בהפסקה, היינו מקבלים איזה פתק קטן. אחותי היתה מספרת שהחברה שלה היו מתחלפים באמצע הסרט, ע"י שהיו מוסרים בהפסקה את הפתק למישהו שלא היה לו כרטיס. אנחנו לא עשינו את זה.

אבי בן יוסף

לא גדלתי על ברכי קולנוע יובל-אור, אבל זכיתי לפגוש בלופו בהצגות הערב ממש בטרם נסגר בית הקולנוע בגלל מיעוט של צופים. הוא היה אז הכרטיסן, הסדרן ואחר כך גם המסריט. אשתי דהיום מלאה זכרונות מהימים ההם אז כולם, כמעט הכירו את כולם. לא סתם אנחנו מתגעגעים לאווירה אחרת שהייתה פעם כשהיינו ילדים. משפחתיות ביישוב היא מושג ערטילאי היום. כל אחד לעצמו עם המסך של 72 אינטש והפייסבוק. מעטים הם החברים שאתה יכול לכתוב אותם ככאלה, רובם הם חברים

טבעון שלי

וירטואלים בדמות תמונה על מסך המחשב שלך. קם דור שלא ידע ולא יידע גם כנראה, את תקופת הקולנוע כפי שאנחנו חוויו אותה, ואת המרכזיות של המוסד הזה בימים שבטרם פרצה "הקידמה" והחריבה את כל מה שהכרנו

אבי וייצנר

לופו ז"ל היה אחד משני סדרנים שעבדו ביובל אור השני היה עופר... חבר אגד שרצה הכנסה נוספת...לופו היה ביום יום סוור חשוב בנמל חיפה .. היה לו מעמד שם. הוא מעולם לא היה מסריט. רק סדרן וחבר טוב

החברה של בורכוב ישבו תמיד בצד שמאל למעלה בדרך כלל בשורה אחת כשבקצה כמעט תמיד ישבה מנצי האמא של מנחם ועמוס והיא הסבירה לנו במהלך הסרט את מה שאנחנו בלאו הכי ראינו. וכמו שאיתי אמר תמיד קנינו מקלות מלח וסנקור או קסטה . כשניגמר הסרט מהרנו הביתה ולשחק הנדס אפ... שזה וריאציה מקומית של קאובואים ואינדיאנים כולל קולות ירי..דהירה דמיונית על סוסים וירטואלים ומיתות משונות... יובל אור היה קולנוע גדול מאוד בכל קנה מידה , היו בו 900 מושבים, זהר ית קטן יותר ומנה 550 מקומות בערך

בתי קולנוע של אז היו זוהר ויובל אור ולפני כן הקרינו סרטים בבית הפועל שברחוב הכרמל אבל לשמה לקחו גם כסאות ישיבה (עוד לפני שנולדתי)

בתי הקולנוע של אז היו עולם בפני עצמו. סרטים בטלוויזיה לא היו. הם היו רק לאלו שהיה להם מכשיר טלוויזיה והם קלטו שידורים מירדן. לעולם הדמיון נכנסו דרך הספרים (ז'ול וורן וכו) או סרטים.

בטבעון ישנם שני בתי קולנוע, זוהר בקרית עמל ויובל אור בטבעון. בטבעון זה לופו הסדרן שנראה כמו טנק שמתגלגל במדרון של הקולנוע ודואג שיהיה שקט. אפילו החברה מהברושים והגפן פחדו מלופו. בזוהר יש את "נוסי" שגר ביהודה הנשיא ולפעמים מכניס אותי בחינם. בזוהר יש לנו את נחמיה ואשתו מהמזנון שלימים חיים בן חמו ירש את מקום הכבוד עם חנות הטבע שלו.

משה, אבא של אבי וייצנר הבעלים של קולנוע יובל אור, סיפר לי פעם בעת שנהלנו שיחה ליד הסופרמארקט, את כמה מרזי המקצוע ואיך הוא היה בוחר את הסרטים באותם ימים.

מי שלא גדל בשנות השישים והשבעים לא יבין שבית קולנוע זה לא רק סרטים. לבית קולנוע הולכים, מכון שכולם הולכים. הכוונה כמובן גם להנות מהסרט אבל החוויה העקרית זה שפוגשים שמה את כולם, כל שנתון והאנשים שלו. בכלל אם מי שלא תדבר על בתי הקולנוע של אז הוא יזכר באותם ימים שללכת לסרט זה היה כמו לנסוע לחוץ לארץ. לבית קולנוע לא הולכים סתם ככה. בתור ילדים התחלנו עם הסרטים של יום שישי בשעה 4. ביום שישי בשעה 4 אני חייב ללכת לסרט מכון שכולם הלכו.

לבית קולנוע הולכים לראות חדשות ולפגוש את כולם. אנחנו אולי היינו צעירים אבל בזמננו בתי הקולנוע האגדים שלטו בכל הארץ. לתל אביב לא הגעתי אבל בחיפה היה את "רון, ארמון, אוריון, אורה והרשימה היא ארוכה.

אז יש את יובל אור ויש את קולנוע זוהר. כמו שאנחנו אוכלים לחם רק ממאפיית קישון ומצביאים רק למפאי. הקולנוע שלי הוא זוהר.

לבית הקולנוע אנחנו הולכים כל יום שישי ב4 אחר הצהרים ויותר מאוחר גם ביום שבת הצגה ראשונה או שניה.

לבית הקולנוע בזוהר שייך גם נחמיה מהמזון כמו שלופו הסדרן שייך לקולנוע יובל אור. בלעדיהם ההצגה לא שלמה. בקולנוע זוהר אנחנו אפילו תמיד יושבים באותה שורה. אנשים זה יצור מאוד מוזר. אנחנו תמיד משתדלים לשמור על תחום המחיה שלנו. עבורי ללכת לקולנוע זוהר ולא לשבת בשורות המקובלות היה כמו לא ללכת בכלל. בהצגות של יום שישי רואים את כולם. זאת היתה תמיד חגיגה לראות את החברה מרחוב בורכוב או מורדכי יושבים באותן שורות. ללכת ביום שישי לסרט זה היה לרוב לראות מערבון ספגטי טוב. כן השנים הם 1967-1968. לפעמים אחרי שיצאנו מהקולנוע המשכנו לדהור הביתה ולשחק ביער בקאובוי ואינדיני

פרק י

הרחוב שלי

לספר על טבעון ועל הרחוב שלי, מזכיר לי קיבוצניק שאמר "יש את הקיבוץ ויש את שאר העולם" אין מקום שני במדינת ישראל שדומה לטבעון וטבעון של פעם זהו סיפור בפני עצמו. לכתוב זה כמו לצייר אלא במקום המכחול והצבע אנחנו נותנים למחשבות, רגשות וזכרונות להקיש באופן חופשי על המקלדת. אנחנו יכולים לנדוד מתקופות לתקופה, להזכיר דברים שהיו או אולי שרצינו שהיו. אנחנו יכולים לקחת תמונות מהעבר ולהזכר בדברים נעימים ופחות נעימים. המסע אל העבר הוא כולו שלנו ואחרים יכולים להצטרף. התמונות בגיל 60 עדין בזכרון והפנים של רבים ומוכרים "בפיס" רק עוזרות להיזכר בימים שהיו וכבר לא יחזרו.

כאשר משהו מרחוב הבונים התחיל לעלות שמות לקבוצה אמרתי בליבי, כנראה רחוב יהודה הנשיא ישן, לא עבר זמן והישנים קמו לתחיה. פתאום ראיתי את כל ילדי העבר חוזרים הביתה להורים, לגגות האדומים, לגינה ולרחוב על מנת לשחק עם החברים.

את דרכי ברחוב יהודה הנשיא התחלתי ב-1957 שנולדתי. שנה לאחר מבצע סיני שעליו רק קראתי בספרים. מסביב ברחוב כולם כבר גדולים ילידי 1947-1954 ואולי יותר. אז מי בכלל נולד ב-1957? יש את אלו שחשבו על בן זקונים. תמיד קנאתי קצת באלו שהיה להם אח גדול והיו את אלו שהאחים או האחיות היו באמת בוגרים שהיום הם אפילו לא מכירים אותי החבר של האח הקטן או אנחנו הצוציקים ילידי 1957-58.

ב-1957 ילדים נולדים מכל מיני סיבות וחלקן גם עצובות. אמא הגיע לארץ ב-1938 בגיל 18 לקיבוץ חניתה. שאר המשפחה נשארה במולדובה וכמו רבים אחרים, נרצחו בכפר או בגיהינום של טרנסניסטריה. אבא הגיע לארץ ב-1948 עם ההורים אחרי 5 שנות מאסר בסיביר. שאמא נפטרה בשנת 2000 ורבים הגיעו לשבעה נודע לי מה שכולם ידעו ורק אני משום לא ידעתי. בעלה הראשון של אמא מקיבוץ חניתה יצא להילחם בנאצים באטליה ולנקום עבור הוריו שנרצחו במולדובה ולצער של אמא ואחרים הוא נפל בקרבות. אז זהו, אני נולדתי ב-1957 ואחותי ב-1954. אנחנו דור הילדים של אותם ניצולי שואה שאולי כל אחד בדרכו שלו עדין נוסע היכן שהוא את צלקות הילדות.

בשנות השישים ששלג ירד בטבעון ורחוב יהודה הנשיא התכסה במשטח לבן. אמא לא נתנה לי לצאת החוצה "אני מפחדת שתתקרר" היא אמרה. בכלל כל דבר קטן שהיה לי ישר הלכנו לד"ר רות לבדוק את הגרון ואת הריאות. אמא שאיבדה כל כך הרבה בחייה שמרה על שני הגוזלים הקטנים שמה יקרה לנו משהו.

ירוחם שניר הוא הראשון שמתחיל לעלות תמונות. בהתחלה קשה להכיר את האדם בשנות השישים ולחבר אותו ולבית ולפעם. אחרי שהתמונות מופיעות והמוח מתחיל לנוע פתאום עולים כל מיני זכרונות ואולי בעזרתכם הנדיבה יעלו עוד סיפורים על השכונה שלנו. רחוב יהודה הנשיא, בורכוב וגם המגדל.

אם מדברים על רחוב יהודה הנשיא אז צריך להתחיל בהתחלה. תמיד אמרתי לאנשים שאני מקרית טבעון ושהגבול בין הקריות עמל וטבעון הוא הכביש הראשי. אז טוב למדתי שגרתי בעצם בקרית עמל הצפונית. יהודה הנשיא נבנה עבור יהודים מאנגליה שלא הגיעו.

שם המשפחה שלנו אז פלזנשטיין. אבן-סלע. אני זוכר שבבית הספר לפעמים צחקו ואמרו "פלוץ משתין" אבא אזרח עובד צהל מעברת את השם. איך בכלל מעברתים שם? הולכים לשכן ד"ר לבני מרצה לעברית בסמינר אורנים. מהאדון לבני שמעתי תמיד "בבוקר אומרים בוקר טוב ובערב ערב טוב" אמא תמיד שמחה לשמוע איך אנשים אמרו "איזה ילד מחונך" אמא ממולדובה ולמי שלא יודע לרומנים מאוד חשוב מה יגידו השכנים. אדון ליבני אמר "פלזנשטיין = אבנון" מכון שיש את האבן סלע בגרמנית. נדמה לי שהיינו אז אחד האבנונים הראשונים בארץ. איך שלא יהיה לאיש הדואר היתה בעיה – יהודה הנשיא 3 משפחת אבנון – יהודה הנשיא 33 משפחת אבניאון וככה אני צריך מידי פעם ללכת עם הדואר למשפחת אבניאון.

טבעון שלי

איך מגיעים בכלל לטבעון? אני שואל השבוע את אבא בפעם המי יודע איך הגעת לטבעון? שיש אבא בן 100 זה קל ויש עדין את מי לשאול. אבא מספר לי על שיכון העולים ועל הבתים שנבנו ברחוב דגניות עבור חילי הבריגדה. אבא מספר גם על פרוטקציה וקשרים שהיו נחוצים באותם ימים.

את הסיפור המלא על אבא אני אכתוב בנפרד. ב1948 בגיל 30 הוא מגיע לארץ אחרי מאסר של 5 שנים בסיביר. מכון שהוא למד בפולין בתיכון וקיבל שיעורי גדנע הלבישו אותו ישר על מדים ושלחו אותו עם רובה ושני כדורים להילחם בחטיבת ברן בדרום בשיחרור באר שבע. אחרי 9 חודשים בצבא אבא שלי מתקבל לעבודה בבסיס חיל חימוש ליד חיפה והכל בגלל שבסיביר הרוסים לימדו אותו מסגרות. אם אין קשרים אין בית. הסבא וסבתא גרים בשיכון עולים בחדרה ואבא גר בחיפה. באותם ימים "בן עיר" זה יותר מבן משפחה. סבא שהיה בפולין סוחר עורות ובשר עם 6 בנים הכיר הרבה אנשים ורבים הכירו אותו. אז אבא מגיע לבנין הסוכנות בחיפה ומבקש מקום מגורים קרוב להורים. הפקיד הוא "בן עיר" אבא שלי היה בן זקונים והפקיד הכיר את אחד האחים. "מה אתה עושה" הוא שואל? "אזרח עובד צהל ויש לי משכורת" הפקיד שואל "שרתת בצבא"? אבא אומר כן! הפקיד מוסיף "היית מחסנאי או משהו כזה" אבא נמוך קומה והיו לו משקפי לבניה. אבא אומר לו "היתי חייל לוחם" הפקיד מספר לו שבעוד כמה חודשים הם מסיימים את בניית הבתים ברחוב יהודה הנשיא. יש הגרלה ואבא והשכן ברט זוכים בבית מספר 3. עלות 16 לירות לחודש וברגע שהבית יהיה למכירה הסכום יחשב לחלק מהסכום הכללי. אבא מציין שהרבה אנשים הגיעו לטבעון על סמך קשרים במקום הנכון בזמן הנכון.

לדבר על רחוב יהודה הנשיא עבורי זה להתחיל בהתחלה. מה שאני לא יודע "הצוציק הקטן יליד 1957" הגדולים מוסיפים.

מאיר נצני

זוכר שבנו את הבנק כילדים הסתובבנו בזמן הבניה. אחר כך פתחו לי חשבון דן חסכן, קיבלנו קופה בצורת תיבת נוח. בחזית הבנק לפני שבנו אותו היו עצי אלון גדולים ו 2 ספסלי עץ.

את מאיר לא הכרתי. איך אני יכול להכיר הוא הרי ילד גדול. "נצני נצני" אני חושב השם מוכר לי. פתאום האסימון נופל. אז ברחוב בורכוב היה "פנסיון נצני" אני לא חזק במספרים אז אני מציין שמות. הבית ליד ענן ערב. נצני אחרי היתה משפחת מדרוני – ובעז ואיתמר שאת שם המשפחה שכחתי ואחרי זה בית של חיים אמסל בן מחזור היכן שהיה גם הגנון. ולמי שלא יודע הגננת אז ניסתה ללמד אותנו הילדים את ההבדל בין "אבא לאמא" חחחחח. את פנסיון נצני אני זוכר. אמא שלי היתה מורה לבישול ולפעמים עזרה לאנשים או שהם באו לבקש מתכונים. הייתי פעם עם אמא שלי שהיא עזרה לפנסיון גיל בפינת סימטת הליבנה ורחוב אורנים.

שאני נולדתי כבר היה בנק עם דשא ומרפסת ושמה היתי משחק טניס על הקיר.

שמדברים על רחוב יהודה הנשיא חייבים להזכיר את תחנת הדלק.

רוני פינטו

זה לא מדוייק אבל הוא עזר הרבה להשפיע על פז לתת לאבי זכיון, רוטשילד האנגלי היה המגד של גדוד תותחנים בבריגדה ואבי היה אחראי על סוללת תותחים ורץ אישי של רוטשילד ונרקמו ביניהם יחסים קרובים כולל חיפוש אחרי אוצרות אמנות של משפחת רוטשילד באירופה שנשדדו על ידי הנאצים וזה לא כל הסיפור(כסף הוא לא נתן!!!!)

את רוני פינטו אני זוכר שהיתי ילד. אמא שלו בתיה ואבא שלו צבי היו בעלי התחנה. זה היה ספורט למלא אויר לאופנים לפני שבתיה יוצאת מהמשרד ומתחילה לצעוק עלינו שנלך. אני זוכר את הריחות הטובים שיצאו מהמסעדה שהיתה צמודה לתחנה.

עוד לפני שבנו את התחנה, אני זוכר את היער ואת אודי נהג המשאית מרחוב רמז מגיע לשמה עם האופנוע שלו ועושה כל מיני תעלולים.

רחוב יהודה הנשיא מעולם לא היה רחוב שומם לפחות היכן שאנחנו גרנו. הצרכניה שהיתה שיכת לצרכן עוד לפני שפתחו היה סופרמרקט. אני זוכר את אדון כץ הירקן – אדון יגר הקצב הגיע יותר מאוחר ועוד אחרים. אני זוכר פחות או יותר הפגנות כאשר הצרכניה הפכה לסופרמרקט (משהו כזה)

ההמשך יבוא

אשמח אם הבוגרים יותר יוסיפו עוד פרטים. על המקומות שציינתי.

איך מתחילים לכתוב על טבעון וביחוד על רחוב יהודה הנשיא, בורכוב והמגדל ולמה? ישבתי וחשבתי והגעתי למסקנה הבאה! לזכרם. אני כותב לזכרם של דמויות מהעבר שפעם היו "העולם הקטן שלי". אלו ההורים של... השכנים, או דמויות אחרות מהרחוב שעדין נמצאות עמוק בזכרון. אני כותב לזכרה של תקופת הצרכן והצרכניה, הפנקס האדום ועל תנועת הנוער עם ההגשמות.

היום בגיל 60 אבא וסבא, משום מה, אני זוכר יותר פרטים מרגשים על הרחוב שלי והזמן שהוא מאשר על ילדי שהיו קטנים והמרחבים הירוקים של הולנד.

אשתי שואלת אותי, בהולנדית "מה אתה עושה מאחורי המסך"? היא מפחדת (שאני מחפש משהי אחרת חחח) או שאני אהיה כמו אמא שלה. בשלב מסויים היא דיברה רק על העבר ותקופת הילדות. נוסטלגיה = נוסטוס, שיבה הביתה ואלגוס = כאב. על פי רוב הנוסטלגיה קשורה לזיכרונות ילדות. כאשר אדם מבוגר מבקר במחוזות ילדותו, הוא נזכר בעברו. התחושות המלוות זיכרונות אלה עשויות להיות נעימות ולעורר געגוע. חוויית הנוסטלגיה מרמזת לפעמים כאילו השתבש עניין יסודי כלשהו מאז תקופת הילדות וכי יש צורך לחזור ולהתחיל הכול מחדש. נוסטלגיה (לטינית) פירושה - הבט לאחור בכאב.

"תגיד לא חבל לך על הזמן במשרד יש כרגע הרבה עבודה!" אני שואל את עצמי. אני מודה ומתוודה, כתיבה זה דבר משעבד. כתבתי בפייס יומן ארועים שלם מהרגע שהבן נהרג. אחרי זה כתבתי מגילה שלמה על המסע שלי ושל אשתי למולדובה והביקור בכפר הולדת של אמא שלי. אלו עולמות שונים שאני אוהב להכנס אליהם. זה כמו ללכת לחתונה, מתוכננים לאותו יום, מתלבשים יפה והולכים. ככה גם כתיבה. אני יושב בבית וכותב, לפעמים עם בקבוק בירה לידי ואולי כמה נרות עבור האוירה ברקע "פינק פלויד או סגול כהה" הלהקות שלי משנות השביעים.

אז זהו אני מתניע את מנוע ואנחנו נוסעים אחורה לשנות השישים והשבעים לטבעון ולרחוב יהודה הנשיא. לפעמים, בין שורה אחת לשניה, עוברים כמה ימים מכוון שאני חושב על כולם ומחכה להשראה. אני נותן למחשבות לרוץ ומעלה כל מיני פרטים או חלקים שלהם, זה לא שיעור הסטוריה או תיעוד אלא שיח בינו אלו שגדלו בשכונה.

היום שכולנו חילים טובים והולכים מי "שמאל ומי ימין" או שעל הקיבוצניקים אומרים שהם גנבים. אני חוזר לספר על הרחוב שלי על האנשים וגם על זה שפעם היתה לנו חולצה כחולה עם סרט אדום או לבן. אני מצייר ונותן למקלדת לעבוד דרך המחשבות והלב מבלי לעצור או לתקן.

נסעתי הקיץ לארץ חלומות אחרת. נכנסתי למרחבי מולדובה לחפש את הבית של אמא וסבא וגם הבן איתמר הצטרף מכוון שלא רחוק משמה הוא הלך לעולמו. בכפר לא ידעו שפעם היו שמה יהודים אז אולי זה מקור ההשראה שלי מכוון שיום יבוא ואף אחד כבר לא ידע שפעם בטבעון או ברחוב יהודה הנשיא הגגות היו אדומים ושגזמנו עם המזמרה את הגדר ודיברנו עם השכנים.

הזכרונות שלי קשורים הרבה לאותם "גלותיים" הם היו ההורים שלנו בשנות ה-20 או 30 לחייהם. הונגרים, פולנים, רומנים, מרוקאים, תוניסאים ועוד ועוד.

"האם הימים של אז היו מיוחדים"? אני ישר אומר כן! ההורים שלנו היו הראשונים, דור המייסדים. כמעט כולם ללא יוצא מהכלל הגיעו מעולם אחר שברובו הגדול חרב. אנשים מזכירים עד היום מי מהמשפחה לא שרד וכמה הסבתא סבלה. מה שאנשים שוכחים זה שגם ההורים שלנו היו פעם ילדים, נערים עם הרבה חלומות, עד שאיזה גל ענק הגיע ושטף רבים מהם כולל את החלומות. אבא אומר תמיד "היה יכול להיות יותר גרוע" אז אכן אלו שלמרות המבול זכו להגיע לבתים עם הגגות האדומים ברחוב יהודה הנשיא, היו ברי מזל.

יהודה הנשיא 3 – אנחנו השער של הרחוב. תמיד חייבים לעבוד דרכינו. אנשי יהודה הנשיא או בורכוב. אני רואה אותם במשך השנים במכוניות או עמוסי סלים הולכים במעלה הרחוב. האדון לנדאו עם המשאית שלו. נדמה לי שבמשך השנים הוא החליף

טבעון שלי

למודל יותר חדש. בבית הספר או בתנועה תמיד חיכתי לראות איזה בעל משאית נקבל. לשבת במשאית של לנדאו ולטייל זה רחוק מהאוטובוס של היום עם האינטרנט והמזגן.

אני רואה גם את כל אותם בעלי המכוניות של אז מכוון שרבים עובדים בכל מיני מפעלים או חברות ציבוריות כמו ברוסיה של פעם הם "הקפיטליסטים" אבא של סימונה רובין הוא איש מקורות נוסע בטנדר עמוס כלים. גם אבא של יענקלה זילברמן הוא איש מקורות. אבא של צקי לעומת זאת עובד בסולל בונה. את אבא של תקווה אני זוכר עולה בכבודות ברחוב עם הסיטראן הישנה שלו. אני זוכר את משאית הדלק של אבא של זאבי, אבא של רני מסינגר ז"ל שמגיע עם האוטובוס וכמובן משה וויצנר הקבלן שחוזר הביתה לארוחת הצהרים.

רחוק בזכרון אני זוכר גם את העגלון שעבר ומכר דלק לתנורים. את ברי ובארצי אבא של גיורא, מנחם ועמוס שכמו אסקימוסים מוכרים להורים גושי קרח. החלבן עם החמור הקטן מגיע בכל יום שישי לעשות חשבון. ברחובות אחרים היו משאירים את הכסף בבקבוק (לפעמים היו גונבים). אני זוכר את אותם "אלטע זאכן" שעברו מבית לבית וחיפשו חפצים ישנים. היה גם את אותו הוא והיא שעברו ומכרו דברי תפירה מחטים ועוד. רבים מהם, נראו לנו הילדים קצת מוזרים. רובם היו ניצולי שואה וזאת היתה הפרנסה. הקיוסק של אדון זלצר מרחוב רמז שעד יום נמצא מול בנק הפועלים. לאחר מכן בית ספר לנהיגה יעיל.

קיוסקים בכל פינה וגם מכולות. סבא של עדינה הוא הנגר שקופץ על הגגות. ביהודה הנשיא של פעם בונים מרחיבים מוסיפים לכולם יש גינות עזר וגם תרנגולות. ופעם בשנה מגיעה משאית עם זבל. את ימי הצנע אני לא זוכר.

כמו כל רחוב אז גם ביהודה הנשיא יש את אלו שידועים את הכל ואלו שלא. במעלה הרחוב מול השביל למגדל המים גרה "הטלפון של הרחוב" אבא לא אוהב רכלנים, זכר לשנים שהוא בילה במחנות בסיביר. שמה לא שאלו אחד את השני, למה ואיך וככה הוא שרד.

לרחוב יש גם את עזרת הנשים. ככה אני קורה לאותן נשים שבאופן קבוע ולפעמים באותן שעות יורדות למטה לערוך קניות. ירדנה פרידלנדר ודוצי הן זוג חמד חמד. לאמא אין הרבה חברות ברחוב. אמא עלתה לארץ כבר משנת 1938 לקיבוץ חניתה. אמא עובדת היא מורה לכלכלת בתיכון (כדורי – עפולה – נהלל). הרבה נשים אז לא עבדו. קראו לזה "עקרת בית" אמא אומרת שהן לפעמים מדברות אחת עם השניה על הימים במחנות ההשמדה. אמא לא יכולה לשמוע את סיפורי הזוועה. אמא של יענקלה, של גיורא ומנחם על היד יש להן את המספר הידוע זכר לאושוויץ וכמובן עוד הרבה אמהות שלחברים. עשו אז גם הבדלים בסבל ועל מה שעבר על יהודי בסרביה ובוקובינה והגיהנום של טרנסניסטריה הרבה לא ידעו.

מפאי - צרכן - מפלגה – פנקס אדום - העיתון דבר – דבר והארץ. אבא בפולין היה חבר בתנועת ביתר ואמא במולדובה היתה חברה בתנועת גורדוניה. אבא שינה כוון והיום עוד מעט בגיל 100 הוא עדין שומר אמונים למפלגת העבודה או למה שנשאר ממנה. אחרי שהוא הפסיק לקרוא את העיתון דבר. הוא שאל בזמנו את מר קלינברג "איזה עיתון קונים?" וככה נכנס לתמונה עיתון "הארץ" (שאותו אני כבר שנים לא קורא). פעם אבא היה שולח לי כל שבוע עיתון עד שנכנס עידן האינטרנט.

בתור ילד אני סובל מבעיות ריכוז קשות ולהקשיב עד היום קשה לי לחחחח. אני אוהב להסתכל על האנשים ולראות אותם הולכים. אומרים עלי שאני קצת "חולמני" בווה באויר. חי בעולם הדמיון. הדמויות נחרטות בזכרון. שהייתי קטן, חשבתי הרבה על היום שבו אנשי הרחוב שאותם הכרתי בילדותי, כבר לא יהיו. אבא הוא אחרון המוהיקנים עוד מעט בן 100 ועדין גר באותו בית.

אז מי גר ברחוב יהודה הנשיא? אני לא מכיר את סיפור החיים של כולם אבל בגדול יש הרבה משותף. השנה היא 1949 ומדינת ישראל היא קיבוץ גלויות אחד גדול. אנשים מדברים היום על קיפוח, גזענות ועוד. אני לא יכול להחזיר את הגלגל אחורה אלא רק לספר על העולם הקטן שלי. הורים ממזרח אירופה, אמא ממולדובה, הקיבוץ ותנועת גורדוניה, מפלגת העבודה ורחוב עם אנשים צעירים שכנראה מעדיפים להסתכל קדימה ולא אחורה.

היום ממעלי שנות ה-60 לחיי אני מסתכל למטה ואולי מבין יותר. אבא בן 20 שהגרמנים נכנסים לפולין וסבא וסבתא בסוף שנות החמישים. הם מבלים יחד 5 שנים בסיביר הרחוקה וב-1949 מגיעים "ליהודה הנשיא 3"

אז מי גר ברחוב יהודה הנשיא?

טבעון שלי

בתחילת הרחוב אני הילד הקטן האחרים הם ילידי 1947-1954. יש את משפחת בר לב, הם הגיעו מאוד צעירים מהקיבוץ והיום הם בין האחרונים מהימים ההם.

אנחנו רחוב כמו כל הרחובות עוברים אומרים "שלום שלום" וממשיכים. יש כמובן את הרכלנים ואבא מספר על זה או אחר שיודעים הכל. יותר מאוחר זה כמובן "מה שלום הילדים" מה הם עושים, מה הם עוד לא נשואים, מה אין נכדים וככה עוברת להן השנים. אמא אמרה לי "תגיד יפה שלום לכל אחד. והשכן ממול אדון איזנברג מזכיר לי תמיד שרואים משהו ברחוב אומרים שלום.

השכנים יוסי ברט ואחיו שלמה ברט גדולים ממני ביותר מ 10 שנים. אנשים שומרי מסורת ואבא מתחשב "בשבת לא עושים על האש" יוסי הבן נוסע איתנו לפעמים לים. הוא גם מנסה ללמד אותי לבנות מטוסים אבל אני לצערי לא יכול. שכן דתי זה טוב. בחגים הם תמיד יבאיזה שעה צריך ללכת לבית הכנסת.

ברחוב גרים אנשים ולכל אחד יש את הפצע שלו עקב המלחמה. לפעמים צועקים אחד על השני או רבים בהקשר לגינה והשגת גבול. היה חשש שמשוהו גנב את הפרח מהצד השני. ככה זה שיש שכנים וגינה.

ממול גרה עליזה. כולם ממש גדולים לאבא יש אופנוע עם סירה. אדם מופנם עם סיפור חיים עקב המלחמה.

ממול האדון והגברת שפיגל – סבא וסבתא של שלמה מושיץ, רותי ואחותם הגדולה. אבא של שלמה מביא לסבא כל מיני מדבקות מבית החרושת. אני מבקר אותם לפעמים למרות שהם רק דברו יידיש. אמא חיפשה לי תחביב, חשבה שזה יעזור לי להירגע. סבא שפיגל מגדל קקטוסים והוא עוזר לי להקים גינה משלי. הם גרים בבית קטן מכוון שפעם כל הבתים היו קטנים רק שאצלנו אבא כבר בנה והוסיף.

לידנו גר אדון לבני ד"ר לבני ויותר מאוחר הגיעה משפחת קוסמן שבנם גדי נפל ביום כיפור. האמא מהולנד וזה שעברתי להולנד לא הוסיף הרבה לשלום בין השכנים. בהולנדית הם אומרים עדיף שכן טוב מקרוב משפחה רחוק. הרי אם אין סוכר או ביצים, למי הולכים "לשכן" כמובן.

כולם בתחילת יהודה הנשיא ילדים גדולים. ממול גרים צביקה ואהרון איזנברג – צביקה גדול ממני ב 7 שנים. צביקה, ירוחם ושאלו באותה כיתה. שאני הייתי בכיתה א בבית ספר רימונים צביקה היה בכיתה ח. אני זוכר את כולם אם זה מהרחוב, בית הספר או מהתנועה. חלקם היו מדריכים שלנו בתנועה (נעמי נמש ואלי) או בקלוב התעופה (נדב ויהודה), מעלי הדרך לכון מגרש הכדור רגל.

לצביקה יש בן דוד בקרית ביאליק שמכיר את בן דוד שלי. בליל סדר כל בני הדודים מגיעים וככה הם נפגשים ברחוב. הבן דוד שלי מקרית ביאליק ושמה רוכבים על אופנים, הולכים הרבה לים ויש הרבה חולות.

בהמשך גרים אריה ברנשטיין ונחום ברק ז"ל. הם גדולים ממני ב 3 שנים. טוב 3 שנים זה כבר סביר והם היו שכנים טובים. ילדים מהכיתה של אחותי. אנחנו משחקים בחוף. לנחום יש צעצועים חדשים ואמא שלו שרה לא נותנת לנו לשחק איתם. היא יודעת שכל מה שדובי הקטן מחזיק ביד, ישר מתפרק. שרה וברוך ברק הם מורים של רבים מאיתנו. שרה תמיד בוכה ביום השואה. לימים למדתי שרה וברוך בזמן המלחמה עזרו להרבה ילדים. למי שלא יודע כמעט מיליון וחצי ילדים נספו בשואה, מתוכם כ-1.2 מיליון ילדים יהודים. עולמם של הילדים ובני הנוער בתקופת השואה הוא מן הטראגיים ביותר בתוך מציאות רווית כאב, אימה ורצח. מתוך העדויות, ספרי הזיכרונות, היומנים והמחקרים עולה כי מראשית ימיה של המדיניות האנטישמית של הנאצים, היה הדור הצעיר חשוף יותר מכל קבוצות הגיל האחרות בעם היהודי לסכנות ורדיפה

צביקה ונחום בחוף מדברים ואני מצטרף להקשיב לשיחות הגדולים. צביקה גדול ממני ב 7 שנים והוא בן כיתה של שאול וירוחם שגרים בהמשך.

אני זוכר שילדים גדולים היו לפעמים מגרשים אותי או אומרים "לך מפה צוציק קטן". ילדים גדולים גם מרביצים לקטנים ואולי ההבדל היה באמת גדול או שהייתי סתם נונדניק קטן. אני זוכר את עץ האלון מול גן אלה ביהודה הנשיא. יאיר פנט מרחוב רימונים יושב שמה וקצת מרגיז אותי. הוא בן מחזור של אסתר זילברמן שגרה מימול. לימים למדתי שגם הוא נפל בקרב.

טבעון שלי

שני בתים מעלינו גרה משפחת בר לב- מוריק יותר קטן ממני , בן מחזור של עדי לרנר שגר בהמשך. עד גיל מסויים עוד שיחקנו ביחד עד שהזמן עושה את שלו ואני התבגרת... .

בקצה העליה גרה רחל זיונץ (עד היום) אבא שלה היה מזכיר בבית ספר קרית עמל. כולם מבוגרים ממני. כבר ספרתי נולדתי ב1957. מול רחל גר מיכה גורביץ נפטר לפני שנה בגיל 75 למיכה הייתה אחות מירי ואשתו היתה פעם מלכת היופי של טבעון. לאבא שלו היה איטליז ביוקנעם ומידי פעם הוא מגיע עם טנדר ועליו איזה פר לפני השחיטה.

מולם גרים משפחת פרנקאל – תקווה והאח שלה. נו החברה האלו מאוד גדולים נדמה לי 12-13 שנה הפרש.

בקיצור לצוציק כמוני שנולד ב1957 אין עם מי לשחק בחלק הראשון של רחוב יהודה הנשיא.

אני חושב שהייתי בן 4 או 5 שיצאתי לראשונה לשחק לבד בחלק העליון של יהודה הנשיא. שמה המצב כבר יותר טוב.

בחלק העליון גרים אילן ודני פרידלנדר – וילי האח הגדול הרבה יותר מבוגר. (שוער כדור מים מפורסם) עבורי הם נראים זקנים. אני הולך עם אבא הרבה לבקר את אוטו וירדנה פרידלנדר. הפעם האחרונה שראיתי אותם היה אחרי הצבא ירדנה בקשה שאני אגזום להם את העץ וכתמורה היא אפתה לי עוגה עם 8 ביצים חחה.

שאני יושב למעלה ברחוב יהודה הנשיא בין הגדולים. יש את נבחרת הכביש הלבן. יש את עופר עינון מהמגדל (דובדיק) נדמה לי שגם ערן פלג ואחיו שחקו כדור רגל. אני קטן מידי מה גם שכדור רגל לא היתה התחביב שלי. נדמה לי שבין השחקנים יש גם את נפתלי יקיר ועוד.

אם אני מזכיר את האדון יקיר אז אני חייב לומר שילדים הם לפעמים אכזרים. אדון יקיר הוא האבא של האדון יקיר מהקיוסק בבנין מול פאתחי מוכר הפלאפל. מירי ונפתלי הם הנכדים וגרים ברחוב המגדל לאבא אנחנו קוראים "הבכין" אדם מאוד צנוע שלא נראה לי שהוא "בכה" כל כך מהר. אמא יושבת על הכסא בקיוסק ואבא עומד מאחורי ארון הממתקים. החיים רצים. אנחנו קטנים ואני זוכר את הסודה שלו עם התרכיז, תקופת התיכון ואפילו הצבא והאדון יקיר עדין עמד מאחורי הארון.

את האדון יקיר (הסבא) אנחנו מרגיזים. לא יפה לראות אדם זקן רודף אחרינו אבל כנראה שזה היה אז הספורט. בכלל היו אז עוד אנשים מבוגרים לפעמים גם לבד שאנחנו בתור ילדים לא הבנו מה עבר עליהם.

למעלה רחוב יהודה הנשיא מגיעים גם יורם מעולם ואחיו דני. דני הוא שובב לא קטן. דני היה בונה כל מיני עגלות על גלגלים ויורד איתן במורד הרחוב. אני זוכר שפעם הלכתי עם דני בין הגינות – סליחה גנבנו פירות-

אבא של דני בנה עפיפונים גדולים. אני זוכר שפעם העפיפון ברח לו וכולנו רצנו לחפש אותו עד המגרש הלבן.

אז רגע נעשה קצת סדר לגבי אלו שגרים בחלק העליון של יהודה הנשיא. כמו שאמרתי האחים פרידלנדר ולידם אריק ומאיר לקח שהם מבוגרים ממני לפחות ב10 שנים. לקח הוא בעל הנגריה ואז נגריות היו מאחורי הבית בגינה.

קבוצת המשחקים שלנו. בהמשך היא – יענקלה זילברמן, כרמית בן דב, דדי הניג, טלי בילר. היו גם זמנים שהאח שלה רפי בילר הצטרף. אנחנו מדברים על הפרשי גילים. שכחתי לציין אבל ליד השביל שמוביל למגדל המים גרה גם רוני גרוס ומצד שני אסתי. אמא שלה שמרה עלינו שהיינו קטנים.

מול כרמית בן דב גרים בהתחלה משפחת גרינשפאן חנה ומיכה ויותר מאוחר דיצה מחרוק. את דיצה וכרמית אני מבקר ביום כיפור על מנת לאכול משהו.

ברחוב אנחנו משחקים במחבואים, דודס, תופסת ועוד. ליענקלה זילברמן יש אחות – אסתר גם היא יותר גדולה ושייכת לקבוצת ילדים שונה.

אני זוכר את רבים מהילדים מכוון שבשלב מסויים כולנו למדנו בבית ספר רימונים. טוב שאני היתי בכיתה א הם היו בכיתה ז או

ח

טבעון שלי

לגור ביהודה הנשיא 3 זאת אומרת לראות את כולם עוברים ברחוב. הולכים לצרכניה או חוזרים. חוזרים מבית הספר או מהפעולה בנוער העובד. יהודה הנשיא. אני זוכר במיוחד את החברות של אסתר זילברמן (נעמי נמש - ואחות של מיכל יונג שכחתי את שמה) חוזרות מבית הספר – נדמה לי אם אני לא טועה הן היו מאוד רעשניות - (בבקשה לא להעלב)

אם אנחנו עוזבים את פסגת הרחוב אנחנו פוגשים את – טלי ורפי בילר יותר מאוחר הם עברו לשושנים. בהמשך התגוררה גם הגברת גוראג סבתה של שאול גוראג ז"ל – אחותי הלכה אליה לשיעורי ציור.

בהמשך גרה יהודית הוד המזכירה הידועה של בית ספר רימונים. הבן מוטי הוד יותר מבוגר ממני ב5 שנים. מולו בהמשך גרים האחים מעולם דני ויורם. יורם ואני הינו הרבה שנים חברים. היא לימד אותי איך מעשנים ואצלו היתי מוצא את כל סיפורי המערבונים של אז.

אנחנו יורדים במורד הרחוב ואני נזכר בדדי הניג שנתיים מעלי. לפעמים בסוכות כולם היו מתקבצים בסוכה. אחותו יעל בת כיתה של אחותי וגם עדינה שגרה ממול. סבא של עדינה למי שזוכר בנה לרבים את הגגות האדומים כולל המרזבים. בהמשך גרים ילדים הרבה יותר בוגרים. כמו שכבר הזכרתי לא כולם בשכונה שלי נולדו ב1957. יש שמה את משפחת אליאס שאורית הבת לימים תהיה שוטרת בכירה ואת ירון האח ועוד. יש את ירוחם ויוסי ממול ואת שאול השכן עד היום. יש את עדי שכמו אחרים עדין גר בבית של ההורים. יש את צקי שבעצם שייך לקבוצת בורכוב. שאמא נפטרה ב2000 אמא של צקי ספרה לנו על המכולת שהיתה לה ברחוב (לא זוכר אולי הבוגרים יותר יודעים) יש גם את אלי ראפונגל שהיה המדריך שלנו בתנועה יחד עם נעמי נמש. בהמשך יש את גבאי, אבניאון שמנגן על הגיטרה ולימים נודע לי שאשתו גם היא מהולנד. (לרבים מעולי הולנד לא היו זכרונות טובים על הולנד.

אני ממשיך לנדוד במרחבי הרחוב למרות שבעליה או בירידה של הרחוב משחקים פחות. אם אני כבר מזכיר את מורדות הרחוב אני חייב להזכיר את העגלות שבנינו על גלגלי גומי או מייסבים (קוגל-לאגרים=מיסב כדורי). אני זוכר שלדני מעולם היו כמה קרונות. אז אנחנו עולים עם העגלה במעלה הרחוב שזה דורש מאמץ אבל השכר הוא שיש עוד מעט גם את הירידה.

ברחוב יהודה הנשיא בהמשך גר האדון לנדאו המפורסם והבת שלו אורה. את הבן צביקה שגר כבר שנים בניו יורק פגשתי שהאבא נפטר. השכן הוא רפי ולסיום יש את משפחת רובין סימונה, ירחמיאל ואפרים שנראים תמיד כל כך חזקים. אני זוכר את אבא של סימונה דוהר עם הטנדר שלו עמוס ציוד של מקורות. אלו היו בעלי הרכב הראשונים של הרחוב.

היה עוד זקן עם זקן לבן ותרנגולות שגר במורדות הרחוב מול הבית של סימונה לא יודע את השמו.

אם כבר מדברים על תרנגולות. אני חייב להזכיר את תקופת הצנע 1949-1959-מכוון שנולדתי ב1957 הרבה אני לא יודע. אני זוכר שלנו בגינה היה לול עם תרנגולות. לשכן ברט היה לול יותר גדול שבמשך שנים שימש בתור מחסן. אנשים היו מגיעים וקונים ביצים.

המסע ברחוב יהודה הנשיא מסתיים ואני חושב לרגע גם על חברים מרחוב מגדל וביחוד חלקו החדש. יעקב סבח- ברוך כהנא יואב גרוס וזאבי ליברמן השכן שהוא יותר מבוגר. הזמן עושה את שלו אנחנו בני כיתה נפגשים הרבה פעמים, בבית הספר ברחוב, הולכים ביחד לתנועה או לאיזה חוג ובימי שישי היו לנו מפגשים.

פגישת מחזור ילידי שנת 1957

היום הגדול הולך וקרב. ביום חמישי ילידי שנת 1957 נפגשים בבית ספר רימונים. בני 61 שהפעם הראשונה שרגלינו דרכו במקום הזה, חלק מאיתנו, היה בשנת 1963 אם אני לא טועה בחשבון כמובן. נראה חברים וחברות-נפגוש אולי אהבות ישנות בקיצור יהיה כייף.

אז מי הם ילדי שנת 1957. אני כותב במיוחד עבור אנשי קבוצת ילדי טבעון. עבור אותם המבוגרים מאיתנו או הצעירים שלא מכירים את כולם. גם אני לא ידעתי ממש מי היה כמה מחזורים מתחתינו או מעלינו.

אז ככה דבר ראשון אנחנו בשנה יותר מבוגרים מילידי שנת 1958 ויותר צעירים בשנה מילידי שנת 1956. ברחוב הגיל לא תמיד שיחק תפקיד ושיחקתי גם עם ילדים יותר מבוגרים עד שהם התבגרו וכבר לא התעסקו בשטויות.

ילידי 1957. חלק מאיתנו הם בני זקונים, יש להם אח או אחות הרבה יותר מבוגרים. רבים מאיתנו נושאים צלקות זכר להורים ששרדו את השואה.

אין לנו ראשי מועצות אז אני לפחות אזכיר שאנחנו מחזור אחד מעל ראש המועצה המפורסם של טבעון שמואל אבואב. ואם מדברים כבר על ראשי מועצות, ראשי ממשלות או רמטכלים אז שרה נתניהו היא מחזור אחד מתחתינו וגידי אלעזר הבן של דדו הידוע ז"ל הוא בן מחזור שלנו (עד כיתה ד). גם הבת של יצחק קלינברג ראש מועצה אחר ולא פחות מפורסם היא שנתנו מתחתינו (אם אני לא טועה). והאחרון הבן של ראש המועצה עמיחי בן דרור (ניצן) הוא שנה מעלינו. כלומר אנחנו מחזור טוב. חחחח

גם בעולם הבידור יש לנו יצוג מכובד. קולנוע יובל אור משפחת וויצנר הבן אבי הוא בן מחזור. ביום שבת הולכים לסרט ואני תמיד אומר לאמא שושנה "בבקשה שלוש כרטיסים והיא עונה לי "אומרים שלושה ולא שלוש"

בעולם הטבע יש לנו את חיים שבמשך 30 שנה (אם אני לא טועה) הוא נקודת המפגש בחנות הטבע שלי קולנוע זוהר. עבורינו חיים הוא יורשו של נחמיה מהמזנון של קולנוע זוהר רק אצלו הכל טבעי.

בעולם הספרים יש לנו את נירה פרנק וגיאורא ברנט דורות שלמים של ילדים קונים שמה את ספרי הלימוד. ברנט – חנות הספרים הידועה עד שבא חנניה זל והפך את המקום לפלאפל.

יש לנו במחזור ילדים של נהגי אוטובוס ידועים – איל דביר – ורד גפן (רותי אשת) גם אם אני לא טועה.

לבסוף יש לנו גם מורות מפורסמות או בנות של – נעמה לוי הבת של ויטה לוי. שלומית לילינפלד הבת של עליזה לילינפלד המורה הידועה וכמובן צופנת קצב הבת של אהובה קצב. ורד המרשטיין הבת של המורה הידוע וורד שביט הבת של יעקב שביט – כמעט שכחתי (היו נפגעות)

אם שכחתי משהו אתכם הסליחה.

אבל זאת רק ההתחלה – אנחנו המחזור הראשון של חטיבת הביניים. כן או שכבר שכחתם או אתם לא יודעים מה זה.

טיבת ביניים היא חלק ממערכת החינוך הפורמלי בישראל, שבו לומדים תלמידים בכיתות ז' עד ט' (גילאי 12 עד 15). חטיבות הביניים הוקמו במערכת החינוך בישראל החל משנת 1968,

ב-1968 אנחנו בכיתה ז' ובית ספר רימונים הפך להיות הבניין הראשון של חטיבת הביניים.

בחטיבת הביניים לומדים מקצועות חדשים כדוגמת מתמטיקה במקום לימודי חשבון (לעיתים אף מחלקים את לימודי המתמטיקה לאלגברה ולגאומטריה), לימודי מדעים (בכיתות ז'-ח') או ביולוגיה, פיזיקה וכימיה (בכיתה ט') במקום שיעורי טבע ולימודי לשון עברית וספרות - כל מקצוע נלמד לבד במקום הלימוד הכולל של מקצוע העברית. כן הוחל בחטיבת הביניים בלימודי השפה הזרה. (אני בחוג לערבית)

טבעון שלי

ילידי טבעון המבוגרים למדו בבית ספר עממי ואחרי כיתה ח או שהלכו לתיכון גרינברג או לאחד מבתי הספר האחרים באזור. הם לא תמיד הכירו את שאר ילדי טבעון מכון שגם לתנועת הנוער היו כמה סניפים.

אז הנה אנחנו מתקבצים לבנין אחד. העולם נפתח ואותם ילדים שאולי ראיתי בבריכה או ברחוב הם פתאום יושבים לידי בכיתה. לחטיבה מגיעים גם ילדים ממוסד אורים, הישוב רכסים, כפר חסידים, בית לחם הגלילית בקיצור ממש קיבוץ גלויות עם הרבה פנים חדשות והכריות לדורות.

בחטיבה אנחנו מחולקים לרמות ויש אפילו כיתה לחינוך מיוחד (גם שמה הייתי) אבל בהפסקות כולם ביחד. חברי הילדות מהרחוב מופרדים ומתפזרים בכיתות השונות אבל תודה שיש גם את התנועה והחברות רק מתחזקת. בכיתה ח אנחנו מצפינים לבית ספר נרקיסים ובכיתה ט עוברים לבנין בית ספר התיכון.

אני עזבתי אותם בסוף כיתה ח ועברתי לפנימיה בית ספר חקלאי כפר גלים.

אז זהו בגיל 61 אנחנו שוב נפגשים, טוב כבר היו פגישות בעבר והפנים פחות או יותר מוכרות מהפייס אבל בכל זאת זה מרגש. המארגנים עבדו קשה וחיפשו את כולם. אחד שואל את השני (תגיד מי זה אתה זוכר?) פנים אני זוכר שמות פחות ולאט לאט יש תמונה ומצפים לכ100 אנשים ויותר שיגיעו, כמה מהם כמוני טסים מיוחד לארוע הזה.

סוף טוב לא הכל טוב ולסיום אני רוצה להזכיר גם את אלו מהמחזור שלא זכו להגיע ליום הזה והלכו טרם עת לעולמם. השמות ידועים במערכת (לא זוכר את השמות של כולם)

מאחל לכולנו ערב מיוחד –

בן מחזור כתב יפה (שלמה בלוזר)

חזרה לטבעון

כבמנהרת הזמן

שלושים ושלוש שנים

,והזמן כאילו עמד מלכת

והנופים טבועים עמוק בנפש

וכל שביל וסלע

זורם במחזור הדם

,והכול בהיר וצלול וחי

כל רחוב ובית וחצר

כל עץ ושיח וגדר

כאילו חיים שלמים

לא עברו מאז

כאילו דרכים חדשות לא נפרצו

כאילו שבילים חדשים לא נצעדו

טבעון שלי

כאילו לא עברנו עולם ומלואו

והכול שקט

ורیح התום והנעורים באוויר

ואני נוסע במכונית ופוסע ברגל

והתמונות חקוקות עמוק בפנים

והנה נתיבי האופניים

חיים, מוחשיים

גם אם נסללו בינתיים אספלט

והנה השבילים

אותם גמענו בהליכה רגלית

אינסופית, ארוכה

בריצת נעורים משובבת

והצחוק מתגלגל באוויר

ותום הנעורים חי ופועם

כאילו לא נרמס

באין סוף אירועים וקשיים

ואכזבות

והתבגרות קשה וכואבת

והתפכחות בלתי נמנעת

והנה הכול במקומו

הצרכניה וגן הילדים

שהפך לו לפתע לגן קורצאק

ורחוב מרדכי המתחבר לרחוב גולומב

ומשלימים יחד מעגל

מעגל שנצמד כל כך הרבה פעמים

שספג אין סוף שיחות

טבעון שלי

וצחוק ובכי וחלומות
והכול כל כך קטן ומצומצם
במציאות
וכל כך גדול ורחב בזיכרון
עולם ומלואו מתכנסים
לתוך מציאות מיניאטורית
ובית הספר
שאליו צעדנו ברגליים קטנות וחפצות
בשביל אינסופי במעבה החורש
ואני ממשיך בנסיעה איטית
בוחר כל בית וחצר וגינה
וסופג את הזיכרונות והערגה
והלב מתפעם והנפש מתגעגעת
והגעגוע כל כך עמוק
כל כך לא מוסבר
והמכונת גולשת לאיטה
ואני מגיע לבית מספר 42
והמספר הזה טבוע בי כל כך
כאילו היה בר משמעות
כאילו נולדתי לתוכו
ואני נעמד על המדרכה למול הבית
ואני מישיר מבט למרחוק
ושורת בתים ארוכה וצפופה
נגלית לעיני
ואני נזכר בנוף הנעורים
שנצפה בירוק ובטבע אינסופי
בנוף פתוח ומקסים

טבעון שלי

והמציאות החדשה
כמו טופחת על פני

עולם הילדות והנעורים
לעד יישאר חקוק בזיכרון
בנפש
לעד יישאר כגעגע אינסופי
מנותק מהמציאות
בעולמו הוא
ומגרש הכדורסל
אליו רצתי כמעט מידי יום
בשמחה ואהבה גדולה למשחק
גם הוא נחרט בזיכרון
גדול מהמציאות
גם בו כל פינה חרוטה
באופן לא מוסבר, לא ברור.